KURIOOSUM

Riigilt nõutakse kahjutasu kadunud testamendi eest

Jurist Marko Woronowicz kahtlustab, et originaaltestamendi kadumise taga on sama isik, kes nüüd ise riigilt raha nõuab. ▶ Luubi all 4–5

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Neljapäev, 13. aprill 2017 nr 72 (5670) **3 eurot**

Urmas Sarapuu
SU Valgus looja

“Ma ei unista enam välisturust. Ma juba olen seal.”

Oma ettevõtte viimiseks välismaale leiad samuti sobiva rahastuse Swedbankist.

Uuri võimalusi oma ärile:
www.swedbank.ee/finantseerimine

Finantsteenust pakub Swedbank AS. Tutvu teenuse tingimustega www.swedbank.ee/business, vajadusel konsulteeri pangatöötajaga.

Swedbank

SUBARU TRAILRUNNER

LIMITED EDITION

TRAILRUNNER
ERIVARUSTUS
TASUTA
(tavahind kuni 2300 €)

Sisaldab: helehallid kaitseliistud auto ees, külgedel ja taga, mustad rattakoopa laiendid, porikaitsmed ees ja taga, pakiruumi lävepaneel, LED päevatuled (v.a XV), Trailrunner dekoorembleem.

subaru.ee

SUBARU OUTBACK
TRAILRUNNER
alates **31 800 €**

SUBARU FORESTER
TRAILRUNNER
alates **25 000 €**

SUBARU XV
TRAILRUNNER
alates **20 490 €**

3 AASTAT TASUTA HOOLDUST

SUBARU
Confidence in Motion

Keskmine kütusekulu ja CO_2 heitmed: Forester 5,7-8,5 l/100 km, 150-197 g/km; Outback 6,1-7,0 l/100 km, 159-161 g/km; XV 5,4-7,0 l/100 km, 141-160 g/km.

PUHKEPÄEV

Ratastel põgenemisruum

Seiklus- ja matkafirma 360 KRAADI pakub võimalust tellida põgenemisruum "Suvila" kas või oma kodu õuele. Närvekõditav mäng lisab põnevust ettevõtete suvepäevadele ja väliüritustele. ▶ 12-13

KAPO

Venemaa masseerib Eesti ettevõtjaid

Kaitsepolitsei peadirektori Arnold Sinisalu sõnul üritab Kreml Venemaal tegutsevaid Eesti ärimehi mõjutada, et nad oma poliitikutele teada annaks, et ärgu nad olgu sanktsioonide poolt või olgu vähemalt vait. ▶ 6

INVESTOR

Eduloole võib aluse panna ühisrahastus

Alkohoolsete jookide tootja Siidrikoda ja logistikaettevõte Shipitwise rahastasid oma kasvu osaluspõhise ühisrahastuse toel. Äripäeva korraldatud seminaril rääkisid nad, miks eelistasid ühisrahastust pankadele. ▶ 20-21

PÄEVA TEGIJA ▲

Kinnisvarategu 2016 on Olympicu Hilton

Ligi neli aastat on ajast, mil Olympic Entertainment Groupi nõukogu esimees ja suuraktsionär **Armin Karu** Hiltoni hotelliga käed lõi. Eile kuulutas Eesti Kinnisvarafirmade Liit Kinnisvarategu 2016 laureaadiks Olympic Entertainment Groupi sellesama hotelli Hilton Tallinn Park kinnisvaraarenduse eest. "Hiltoni kaubamärgi toomine Eestisse on omaette erilist äramärkimist väärt. See, et sellega kaasnes ka maamärgilise hoone rajamine Tallinna kesklinna, ongi valiku põhjus," selgitas liidu tegevdirektor.

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Neljapäev, 13. aprill 2017
nr 72 (5670) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,0616 ▲	0,9420 ▼	9,5915 ▲	60,4528 ▲	32,37 ▲	-0,242 ▼

LUUBI ALL

Pärimismüsteerium

Päranduses ilma jäänu nõuab riigilt kopsakat kahjutasu, sest kohtule saadetud pärimistoimikust kadus testament ning pole võimalik välja selgitada, kes dokumendi varastas.
▶ 4-5

FOTO: ANDRES HAABU

LÜHIDALT

Baltika hakkab raha kaasama

Eile kinnitas Baltika aktsionäride üldkoosoleku aja ning teatas, et plaanib välja lasta suurema hulga võlakirju.
8. mail toimuval aktsionäride üldkoosolekul plaanib Baltika teha ettepaneku lasta välja 900 vahetusvõlakirja hinnaga 5000 eurot. Põhjuseks on Baltika vajadus lisafinantseerimise järele.
Baltika börsiteatest selgub, et iga K-võlakiri annaks omanikule õiguse märkida 15 625 Baltika aktsiat nimiväärtusega 20 senti ja märkimishinnaga 32 senti.

Arco Vara teatas dividendi ja laseb välja võlakirju

Kinnisvaraettevõte Arco Vara kutsub 5. mail kokku aktsionäride üldkoosoleku, kus kinnitab stabiilse dividendi: aktsia kohta makstakse üks sent nii nagu mullu.
Üldkoosolekul tehakse ettepanek katta mullune 832 000eurone puhaskahjum möödunud aegade jaotamata kasumi arvel. Samuti tehakse ettepanek maksta ühesendist dividendi aktsia kohta, kokku 65 000 euro ulatuses.
Lisaks tehakse üldkoosolekul ettepanek lasta välja kuni 12 vahetusvõlakirja nimiväärtusega 500 eurot, et suurendada tingimuslikult ettevõtte aktsiakapitali.

Riigikogu lükkas biolisandite nõude kütuses aasta võrra edasi

Riigikogu kiitis eilsel istungil heaks vedelkütuse seaduse muudatused, mis kohustavad müüjaid lisama bensiini ja diislikütusesse biolisandit alates järgmise aasta maikuust.
Majanduskomisjoni esimees Aivar Kokk märkis, et komisjon otsustas eelnõu teise lugemise käigus biokütuse nõude aasta võrra edasi lükata. "Seadust on võimalik rakendada, kui kõik turu osapooled on selleks valmis ja biokütuse turul toimib reaalne konkurents," ütles Kokk.
Seadusega võetakse üle Euroopa Liidu kohustus, mille kohaselt peab 2020. aastaks olema biolisandi osakaal tarbimisse lubatud kütuses vähemalt 10 protsenti.
Seaduse järgi tekib alates järgmise aasta maist kütuse müüjatele kohustus müüa kütust, mis sisaldab vähemalt 3,1 protsendi energiamahu ulatuses biokütust.

Valdur Laidi sõnul ta uues ametis avalikkuse kriitika alla sattumist ei pelga.
FOTO: TANEL MEOS, EKSPRESS MEEDIA

Eesmärk on, et maksuamet ei keskenduks ainult sellele, kuidas täna maksud maksimaalselt kätte saada, vaid peaks ka ettevõtjaga dialoogi.

uus maksu- ja tolliameti juht Valdur Laid

UUS JUHT

Tulevane maksuterminaator: kriisid pole mulle võõrad

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Lihtsuses peitub võlu, usub juuni alguses maksu- ja tolliameti (MTA) etteotsa siirduv endine Telia Soome haru juht Valdur Laid.

Miks otsustasite maksu- ja tolliameti juhiks kandideerida? See tundus huvitav ja äge väljakutse. Olen Telias üle 15 aasta erinevates riikides ja rollides toimetanud. Kuna üks tööetapp sai seal aasta algupoolel otsa, siis olin nagunii ringi vaatamas. MTA-le otsiti juhti ja ka minult küsiti erinevatest suundadest, kas oleksin huvitatud. Samuti sai minu arvamus MTAst kui äärmiselt hästi juhitud ja õiges suunas liikuvast organisatsioonist inimestega rääkides kinnitust. Organisatsioon on heas korras, kuid seal on ka paljut, mis on tarvis ära teha.

Kellega kandideerimise teemal vestlesite? Rääkisin MTA endise juhi Marek Helmiga, rahandusministeeriumi kantsleri ja rahandusministriga ning ka laiemalt ettevõtjate esindajatega. Marek Helmiga rääkisime lausa õige mitu korda – algatuseks võttis ta eelmisel sügisel minuga ise ühendust, kutsus mind kandideerima ja ütles, et tal oleks hea meel, kui ma tuleksin. Kui mõte kandideerimisest minu jaoks üha konkreetsemaks hakkas muutuma, rääkisime ka täpsemalt. Helm tutvustas mulle, mida MTA oma üldise strateegiaga üritab saavutada, mida tema on teinud ja kuidas oleks vaja edasi minna.

KES ON KES
Valdur Laid

Sündinud 06.09.1969 (47)
2012–2017 TeliaSonera Soome üksuse tegevjuht
2007–2012 Telia Eesti juhatuse liige
2007–2013 Tallinna Vee nõukogu liige
2007–2012 Amserv Grupi nõukogu liige
2002–2005 Swedbank Investeerimisfondide nõukogu liige
2003 Baltic Real Investmentsi nõukogu liige
ALLIKAS: INFOPANK

Mis on teie peamised eesmärgid MTA uue peadirektorina? Kuna alustan alles suvel, tulen välja- ja maksumuudatused, peavad need saama tähtajaks ja kvaliteetselt ellu viidud. Nii et ettevõtjad ja maksumaksjad saaksid neist aru ja saaksid nendega hakkama.

Teine suund on pikaajaline strateegia. Täpsemalt see, kuidas MTAst, mis on ühtpidi kontrollorgan, kujundada maksumaksjaid ja ettevõtjaid nõustav organisatsioon, kes on võimeline andma maksukindlust, suudab valdkonnapõhist informatsiooni jagada ja paremini tagada ka võrdset maksukonkurentsi. Ehk siis suurema nõustava rolli võtmine.

Eesmärk on, et maksuamet ei keskenduks ainult sellele, kuidas maksud maksimaalselt kätte saada, vaid peaks ka ettevõtjaga dialoogi. Kokkuvõttes kasvavad Eesti riigi maksutulud ainult siis, kui meie ettevõtted ja majandus samuti kasvavad. Maksuaugu vähendamine on väga oluline teema, aga see lõpeb ühel hetkel otsa. Tegelik kasv saab tekkida ainult sellest, et ettevõtetel läheb paremini. Siin saab neid maksuamet aidata.

Teine tahk on kogu digitaalse keskkonna ehk e-maksuameti arendamine. President Kaljulaid ütles aastapäevakõnes, et tõhus Eesti riik saab inimesega kaasas olla taskus. See tähendab ka, et maksuamet peab tegema mugavad ja lihtsad teenused digitaalselt kättesaadavaks kõikides vahendites, kus maksumaksjad neid kasutavad.

Valitsus soovib avalikku sektorit õhemaks muuta. Kas arengusuundadega ei kaasneks märgatavat ressursikulude ja töökoormuse kasvu? Ei usu. Näen kõva potentsiaali tänapäeva andmeanalüütikas. Uued suunad ei tähenda, et palgataks riburada pidi konsultante, kes hakkavad ükshaaval ettevõtteid läbi käima. Andmetega on võimalik väga palju ära teha. Näiteks ümbrikupalkade probleemi puhul saab piirkonniti välja vaadata tööstusharu keskmise statistika, välja sõeluda ettevõtted, kes teistest märgatavalt erinevad, ning erisustele nende tähelepanu juhtida. See ei pea olema ressursimahukas.

Teiseks saame anda ettevõtjatele juba ette teada, milline tuleb tema olukorras maksuotsus – probleemi tekkimisel tuleb ettevõtetel asjaga nagunii tagantjärele tegeleda.

MTA peadirektor peab vahel langetama ebapopulaarseid otsuseid. Kas olete avalikkuse kriitika alla sattumiseks valmis? Ennustada on keeruline, aga võin öelda, et telekommunikatsooniettevõtte juht pole ka väga lihtne olla. Kriisisituatsioonides toimetamine ei ole mulle sugugi võõras.

Sisuturundus on oma kauba, teenuse, firma tutvustamine huvitavate lugude jutustamise kaudu. ST teenib alati tellija turunduslikke eesmärke.

ST
Sisuturundus

Mida on oluline jälgida maamaja soetamisel?

Kevad on käes ja seetõttu kerkib inimeste huvi alati maamajade ja suvilate soetamise vastu. Kuidas otsinguid alustada ning mida lisaks asukohale veel kindlasti silmas tuleks pidada, räägib ehitusettevõtja ja Visionplus Eesti OÜ juhataja Andres Jõgi.

Kõige esimese kriteeriumina tuleks paika panna distants linna- ja maakodu vahel – kui see on liiga suur, võib juhtuda, et kaotate iga kord maale sõites hulga aega väärtuslikust puhkepäevast. Kõige optimaalsem vahemaa võiks seega olla umbes 100 km. Kui asukoht või kaugus linnast on paika pandud, tuleb mõelda oma rahakoti suurusele ning vastavalt sellele valida välja 4–5 sobiliku hinnaklassiga potentsiaalset kinnisvaraobjekti, millega eeltööd alustada.

Kasutada võib loomulikult ka professionaalse kinnisvaramaakleri abi, kuid siis tuleb arvestada lisaväljaminekuga, mis kinnisvara soetades lõpphinnas rahakotile kindlasti tunda annab. Kui aga vähegi on endal aega uurimistööks ja kannatust ringi sõita, saab selle töö väga edukalt ise ära teha.

Kalkuleerige oma vajadused võimalikult täpselt

Kindlasti tuleb eelnevalt kalkuleerida, mitu ruutmeetrit või tuba teie perel reaalset vaja läheb, ja mitte osta liiga suur maja põhimõttel, et paar-kolm tuba võiks olla igaks juhuks külalistele. Arvestage, et peate neid tube kütma ja hooldama ning sellega võivad kaasneda märkimisväärsed kulutused. Oleme oma klientidele andnud nõu kasutada külaliste majutusel ära näiteks pööningukorrus, mille saab kergemate ehitustöödega muuta üldjuhul elamiskõblikuks magamistoaks või teinud ka tühjalt seisvale soklikorrusele majutuskohti. Konkreetset nõu saab anda igale majale eraldi.

Lühidalt öeldes: ei ole mõtet soetada liigseid ruumikaid maju ja suvekodusid, et seal mõned päevad või nädalad aastas külalisi majutada. Uskuge, et nendes tubades käiakse ainult magamas ja elu maamajas või suvekodus käib siiski rohkem elutoas ja enamasti terrassil või aias.

Millised on hoone veetrassid ja küttesüsteem?

Maamajad asuvad tavaliselt asula servas, metsas või mõne veekogu ääres asulast eemal ja keskusest väljas. Vanematel maamajadel on üldiselt abihoone sauna kujul ja tualett väljas. Renoveeritud maamajadel on aga toodud veetrassid ja kanalisatsioonitrassid majja sisse ning lahendatud mugavalt sooja ja külma vee kättesaadavus. Seega tasuks enne kindlasti selgeks teha, kas teil on jaksu maja ka külmaperioodidel kütta, et veetrassid majas ära ei külmuks ja igal kevadel ei ootaks ees kraanide ja torude vahetus. Just see on üks peamisi muresid, millega kliendid kevaditi meie poole pöörduvad.

Suvilad on ehitatud enamasti nõukogude ajal ja asuvad aianduskooperatiivides, kus kruntide suurused on vahemikus 600–1400 m². Vee- ja kanalisatsiooniga on suvilatel samuti maamajadel, kus abiliseks torude külmumise vastu on sageli paigaldatud alternatiivseks küttelahenduseks õhk-õhk-soojuspump või elektriradiaatorid. Kui teie valitud suvilasse või maamajja alternatiivset elektrikütet ei ole paigaldatud, tasub kindlasti enne ostu järele uurida, kas on võimalus trassidest vesi talveks välja lasta, sest see välistab külmumisohtu ja võimalikke lisakulutused kevadel.

Ostueelne kontroll olgu põhjalik!

Elamispinda tasub kindlasti vaatama minna päevasel ajal, kui on kõige rohkem valgust. Soovitatav on kaasa võtta ehitusalane ekspert, kes teostab ostueelse kontrolli. Kuna elamispinda ostetakse ikkagi teadmisega kasutada seda mitmed aasta(kümne)d, oleks targem võimalikest vigadest kohe alguses teada saada. Isegi esmapilgul tühisena näiva aknapleki või katuseräästa parandus võib tegelikkuses osutuda olulisemalt mahukamaks tööks, näiteks voodrilaua osaliseks väljavahetamiseks või katusesarikate ja roovituse proteesimiseks.

Olen kokku puutunud olukorraga, kus maamaja oli eelneva peremehe poolt osaliselt renoveeritud, kuid duširuum oli jäänud välja ehitamata. Joonistel, mis majaga kaasa anti, olid sanitaartehnika asukohad kenasti märgitud, ent puudus vajalik kanalisatsioonitorustik ja õues oli paigaldamata imbväljak. See tõi uuele perele hulga arvestamata lisainvesteeringuid ja kuna notaris oldi kinnitatud, et ostja on tutvunud kogu dokumentatsiooniga, polnud müüjalt võimalik ka kompensatsiooni küsida. Sellise olukorra oleks ära hoidnud ostueelseks ülevaatuseks kaasatud ehituseksper t.

Mida teha puuduste ilmnemisel?

Puuduste ilmnemisel tuleb müüjaga kokku leppida, kas kinnisvara müüakse koos puudustega või parandab müüja need enda kulul. Kui lepitakse kokku müüja kohustuses vead parandada, tuleb see kindlasti ostu-müügi lepingus ära märkida. Mõistlik oleks teha nii mainitud puudustest kui ka üldse elamispinnast palju pilte teha ja need kahepoolselt allkirjastada, lisades juurde, millise puudusega on tegu. Nii on hiljem võimalike vaidluste korral lihtsam oma väiteid tõestada.

Väga oluline on kontrollida, kas maja on ehitatud projekti järgi ning tehtud ümberehitustel on olemas kooskõlastused kohaliku omavalitsuse ehitusnõunikuga. Ka kasutusluba on oluline ja selle puudumine juba mõnda aega tagasi valmisehitatud majal võib olla ohumärk. On maju, millele paljud peremehed ei taotlegi kasutusluba, aga võimalike kindlustusjuhtumite ja muu korral hakkab see kindlasti rolli mängima. Kasutusluba annab kindlustunde, et antud kinnistu ehitusel on järgitud kõiki tuleohutus- ja ehitusnõudeid ja tegu on projekti järgi ehitatud kinnistuga.

Lõpetuseks võib öelda, et kui soovite ülejärgmiseks kevadeks suvilat või maakodu renoveerida, oleks tark juba talvel tööde teostaja välja valida ja temaga leping sõlmida. Järgmisel varakevadel on paraku juba oluliselt raskem leida korralikku ehitajat, kellel suveks veel vaba aega oleks.

Visionplus Eesti OÜ on 2011. aastal loodud Eesti kapitalil põhinev firma, mille töötajatel on ehituse alal pikaajalised kogemused. Kui enamik Eesti väiksemaid ehitusettevõtteid tegeleb üldehitustöödega, siis Visionplus Eesti on sihiks võtnud kohale transportida, tehnika ja materjalidega varustada kõik raskesti ligipääsetavad paigad ja väikesaared. Nad ei pelga transportida ehitusmaterjale kraanaga veokikastist parvlaevale või ATV kärus soode vahele, järgides seejuures kõiki ohutus-, turva- ja keskkonnanõudeid.

Ettevõtte referentside hulka kuuluvad nii moodsad uued eramajad kui ka ehitustöö Käsmus, Saaremaal, Pranglil, Läänemaal, Loksal, Muuksis. Nende tuntuim kätetöö on Tallinnas Rannamõisa teel asuv Petcity loomakliinik. Kuigi peamised kliendid on eramuid ja suvekodusid ehitada soovivad erakliendid, teostatakse ka tootmis-, tööstus- ja abihoonete ehitust ning tegeletakse ehitus- ja renoveerimistöödega.

WWW.VISIONPLUSEESTI.EE

▲ **Kõige optimaalsem linna- ja maakodu vahemaa võiks olla umbes 100 km, et te ei kulutaks maale sõiduks liiga palju väärtuslikku puhkeaega.**

▶ **Ehitusettevõtja Andres Jõgi hinnangul on kasutusloa puudumine juba mõnda aega tagasi valminud majal ohumärgiks.**

TASUB TEADA

Plussid ostetava kinnistu puhul:

Detailplaneeringu olemasolu
Hooned ja rajatised on ehitusregistris.
Puurkaev uputatud süvaveepumbaga. Kaevule väljastatud kaevupass.
Elekter on toodud sisse maakaabliga. Kaugloetav elektriarvesti.
Tolmuvaba tee kinnistu piirini.
Talvine teehooldus on lahendatud (tasub täpsustada kohalikust omavalitsusest).
Imbväljak või ülepumpla niiskema pinnase puhul.

Kinnistu miinused:

Puudub detailplaneering.
Hooned ja või rajatised ei ole ehitusregistris või on asjaajamine pooleli.
Salvkaev või halvemal juhul üldse kaevu puudumine näiteks poolelioleval ehitisel, mis tähendab suuremat lisakulutust.
Kruusa- või muldkattega tee, millel puudub teehooldusnõue.
Tühjendatav reovee kogumismahuti.

KOMMENTAAR:

Ehitame Läänemaale suvekodu ja alates 2013. aasta sügisest on meie ehitaja olnud Visionplus Eesti. Meil on olnud hea koostöö ja minu kogemuste põhjal teevad nad oma tööd väga hästi, asjatundlikult, kiiresti. Andres Jõgi oskab anda nõu igas küsimuses ehituse erinevates etappides, soovitab erinevaid lahendusi, seletab lahti, mida üks või teine lahendus endaga kaasa toob. Soovitan kõigile sellist ehitajat!“

KÄRT PÕLDSAM

▼ **Visionplus Eesti korraldab ehitusmaterjalide vedu Prangli saarele.**

toimetaja Aivar Hundimägi
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
13. aprill 2017

TASUB TEADA

Testament võib olla "põlve otsas" tehtud

Pärimisseaduse järgi võib testaator teha koduse testamendi, kirjutades selle algusest lõpuni oma käega ja märkides ära testamendi tegemise kuupäeva ja aasta.
Sama seaduse kohaselt peab testaator testamendi kehtivuseks lisaks ka testamendile ise alla kirjutama.
Käesolevas artiklis kirjeldatud juhtumis oli võtmekoht, et eksperdid pidid hindama testaatori käekirja alusel testamendi õigsust, kuid originaaldokument oli selleks ajaks toimikust välja rebitud.

„Kahjuks osutus Vladimir Braše kõvaks pähkliks, sest ta omab juriidilisi teadmisi ning suutis menetluse venitada riigikohtuni välja, kuni lõpuks siiski kaotas.

▶ pärimisvaidluses teist poolt esindanud jurist Marko Woronowicz.
FOTO: ANDRES HAABU

PÄRIMISVAIDLUS

Pärandist ilma jäänu nõuab riigilt sadu tuhandeid

Tallinna halduskohus menetleb juhtumit, kus pärandusest ilma jäänud mees nõuab riigilt kahjutasu üle 700 000 euro, sest tema isa väidetav omakäeline originaaltestament kadus pärimistoimikust.

PIRET REILJAN
piret.reiljan@aripaev.ee

Äripäev

Kogu saagale lisab vürtsi kahtlus, et originaaltestamendi kadumise taga on pärandist ilma jäänud ja nüüd riigilt raha nõudev isik ise, kuna tema esitatud testament oli võltsitud, ent koopia põhjal on võltsingut raskem tuvastada. Vähemalt on selline versioon kohtuliku pärimisvaidluse teisel osapoolel.

"See on harukordne ja teadaolevalt esmakordne selline juhtum," kommenteeris olukorda justiitsministeeriumi avalike suhete juht Riina Solman. Testamendi ümber toimuv sundis Harju maakohut isegi oma kodukorda muutma, ent samas väidab kohus, et nende majast testament kaotsi minna ei saanud.

Kõnealune pärandivaidlus algas juba 2010. aastal, mil selgus, et mõni kuu varem surnud Georgi Braše pärandile on kaks pretendenti ja olemas on ka kaks testamenti. Vaidluse keskmes oli omakäeline testament, mille Georgi Braše bioloogiline poeg Vladimir Braše ootamatult esitas.

Ootamatult selles mõttes, et Georgi Braše kasutütar MP (nimi on toimetusele teada, kuid kasutame tema palvel initsiaale) oli sama vara pärija notariaalselt kinnitatud testamendi kohaselt ja talle oli juba jõutud väljastada ka pärimistunnistus. Kui notariaalne testament MP kasuks vormistati 2004. aastal, siis Vladimir Braše ilmus pärast oma isa surma välja väidetava omakäelise koduse testamendiga, mis kandis kuupäeva 2009. aastast.

Süüdlast pole leitud

Kuna notar tunnistas Vladimir Braše esitatud omakäelist testamenti ja kutsus tagasi juba MP-le väljastada jõutud pärimistunnistuse, siis pöördus MP kohtusse. Harju maakohtu lauale jõudnud vaidluse võtmekohaks pidi saama käekirja analüüs Vladimir Braše väitel tema isa poolt käsitsi vormistatud testamendile. Kuid kohtus selgus ootamatu tõsiasi: originaaldokumenti ei olnud võimalik ekspertidele esitada, sest see oli kohtutoimiku vahelt lihtlabaselt välja rebitud. Just nimelt rebitud, sest toimikus olid näha rebimise jäljed. Kuhu dokument kadus, pole selgunud tänaseni. Selge pole isegi see, kus toimik testamendi kadumise ajal asus, kuna kohus ütleb, et nende majast dokument kaduda ei saanud (vt lisalugu lk 5).

Käekirjaekspertiisi jaoks kasutati testamendi koopiat, ent kohus otsustas lõpuks, et sellest testamendi õigsuse hindamiseks ei piisa. Käekirjaeksperdid andsid kohtumenetluses testamendi koopiale küll "tõenäoliselt jaatava" hinnangu, ent kohus otsustas, et testamendil oleva allkirja õigsust ei saa koopia põhjal hinnata. "Puudub vajalik tõend selle kohta, et pärandaja on testamendile alla kirjutanud," kõlas lõplik otsus.

Et aga originaaltestamendi kadumine avastati Harju maakohtu menetluse ajal, nõuab pärandusest ilma jäänud Vladimir Braše nüüd riigilt riigivastutuse seaduse alusel 713 196 eurot endale kahju tekitamise eest. Braše kahju suuruse moodustavad pärandvara – elamumaa, maja, raha pangas ja aktsiad – väärtus ning tsiviilasja kohtukulud.

Riigi vastu esitas Braše nõude 2015. aasta augustis pärast seda, kui originaaltestamendi kadumise lugu oli läbi käinud nii prokuratuuri kui ka justiitsministeeriumi laualt. Prokuratuur algatas asjas küll kriminaalmenetluse, kuid lõpetas selle kuriteo toime pannud isiku tuvastamatuse tõttu. Justiitsministeerium jättis Braše esitatud kahju hüvitamise taotluse rahuldamata, viidates, et see küsimus tuleb lahendada kohtumenetluses. Nii Braše kohtusse pöörduski ja praegu on asi Tallinna halduskohtu käes – seda juba teist korda, sest kuigi halduskohus otsustas oma esimese määrusega Braše kaebust mitte menetleda, siis Tallinna ringkonnakohus tühistas selle määruse ja saatis asja menetluse jätkamiseks tagasi.

Kohtuniku vastutus vaidluse all

Halduskohus põhjendas menetlusest loobudes, et kahju hüvitamise nõude eelduste puudumine oli ilmselge. Nimelt võib isik riigivastutuse seaduse kohaselt nõuda kohtumenetluse käigus tekitatud kahju hüvitamist üksnes juhul, kui kohtunik on kohtumenetluse käigus toime pannud kuriteo. Viimast aga pole selle juhtumi puhul tuvastatud, viitas kohus. Tallinna ringkonnakohus aga otsustas Braše määruskaebuse peale, et asja tuleb siiski sisuliselt menetleda, sest riigivastutuse seadus ei välista avaliku võimu kandja vastutust ka juhul, kui kohtunik on kahju tekitanud õigusemõistmisega mitteseotud tegevusega.

Eelneva mõistmiseks tuleb teada, et riigivastutuse seadus kaitseb kohtuniku sõltumatust õigusemõistmisel. Seetõttu ei kaasne seaduse järgi kohtuniku menetlusvea jmt õigusemõistmisega seotud tegevusega riigivastutust, kui kohtunik ei ole kohtumenetluse käigus toime pannud kuritegu. Ringkonnakohus aga leidis, et selle juhtumi puhul võis tegu olla hoopis õigusemõistmisega mitte seotud tegevusega tekitatud kahjuga, mille puhul kohtuniku nn erikaitse ei kehti. Nüüd tulebki Tallinna halduskohtul asi sisuliselt läbi vaadata, et tuvastada, kas riigivastutuse eeldused on täidetud või mitte. Menetlus kestab.

Riiki ähvardava kahjunõude kohta ütles justiitsministeeriumi avalike suhete juht Riina Solman, et kulude katmine otsustatakse pärast seda, kui selgub kohtuasja lõpplahend. "Selge on, et kui kahju mõistetakse välja nõutud ulatuses, ei ole nõude kohene rahuldamine kohtu eelarvest võimalik pelgalt summa suuruse tõttu," nentis ta.

Vladimir Braše kommentaari ei õnnestunud Äripäeval saada, kuna e-kirjadele ta ei vastanud ja tema avalikes registrites olevad telefoninumbrid andsid tulemuseks "välja lülitatud".

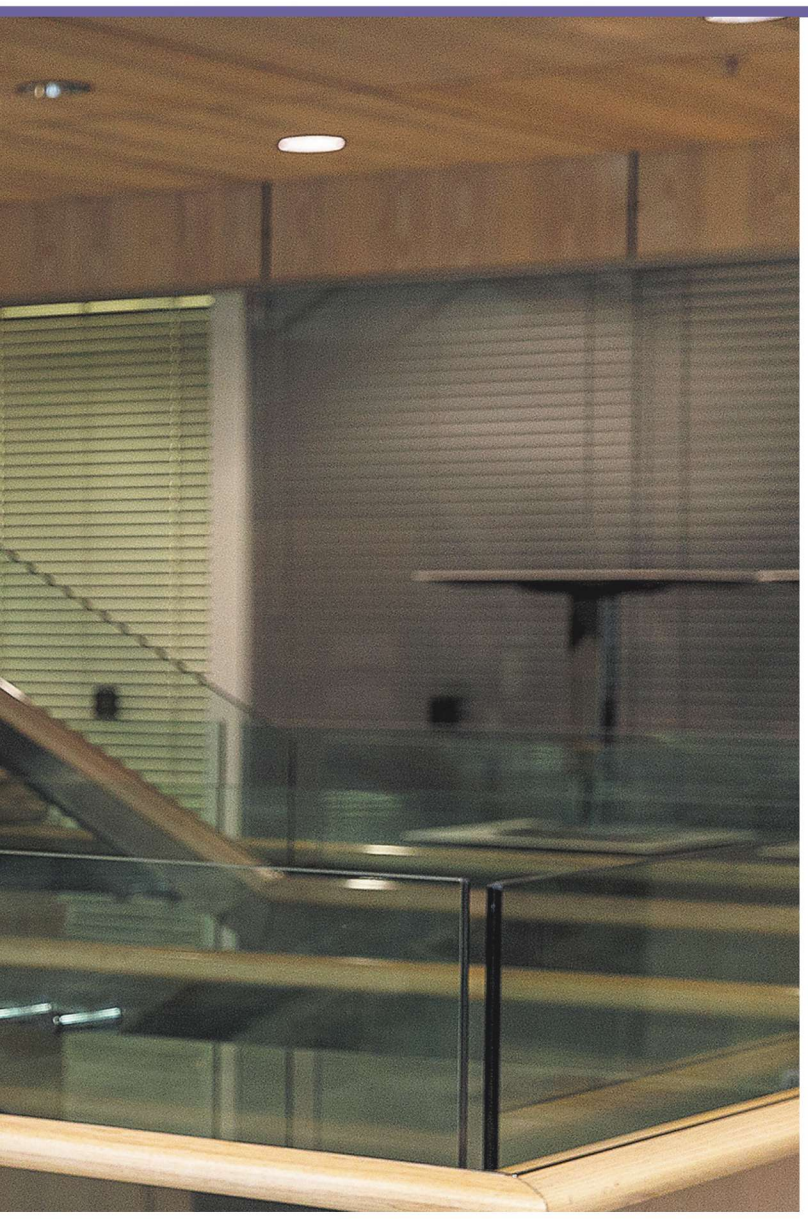

Harju maakohus: meie majast ei saanud testament kaduma minna

Harju maakohtu Kentmanni tänava majas menetles originaaltestamendi kadumise ajal juhtumit kohtunik Piret Randmaa, kes enda sõnul toimunu üksikasju enam ei mäleta, kuid ütleb, et kohtumajast ei saanud testament kaduma minna.

"Kohtumajast ei saanud see testament kaduma minna, sest kohtunik ja sekretär avastasid testamendi kadumise pärimistoimikust kohe, kui kohtunik hakkas koostama testamendile käekirja ekspertiisi, ja selleks ajaks ei olnud keegi menetlusosalistest kohtus toimikuga tutvumas käinud," vahendas Harju maakohtu pressiesindaja Kristina Ots kohtunik Randmaad.

> **Toimikuid hoitakse sekretäri toas asuvas kapis ja toa ukse sekretär lahkudes lukustab.**
>
> **Harju maakohtu pressiesindaja Kristina Ots**

Toimikuid hoitakse sekretäri toas asuvas kapis ja toa ukse sekretär lahkudes lukustab, selgitas kohus. "Inimeste äraolekul on kabinettide uksed reeglina lukus. Lisaks on kohtumajas mehitatud valve ning turvakaamerad," vahendas Ots. Kohtusse saabus pärimistoimik notarist.

"Kohtunik teavitas testamendi kadumisest kohe kohtu (toonast – toim) esimeest Helve Särgavat. Seejärel korraldatud uurimine ei toonud asjasse selgust," sõnas Ots. Ta selgitas, et kuna juhtunust on mitu aastat möödas, siis kohtunik kahjuks üksikasju ei mäleta, kuid need on kirjas toonasele kohtu esimehele esitatud teates. Sellega Äripäeval aga tutvuda ei õnnestunud.

Reeglid muutusid

Selle loo keskmes olev testamendi kadumise juhtum viis kohtus uue korrani, mille kohaselt toimikute vahel originaaldokumente enam ei ole.

"Kui erandina on vaja toimiku vahele originaaldokument lisada, näiteks ekspertiisi tarbeks, siis pannakse toimikule punane tempel selle kohta, et toimik sisaldab originaaldokumenti, ja toimiku tutvustamisel või selle liikumisel kohtust kohtusse kontrollitakse toimikuid eriti rangelt," selgitas Kristina Ots, lisades, et kohtud on üle minemas digitaaltoimikutele.

KOMMENTAAR

Jurist kahtlustab testamendi kadumises Harju maakohtu tõlki

MARKO WORONOWICZ
pärimisvaidluses pärandaja kasutütart esindanud jurist

Tegemist on ühe klassikalise looga, milles isa Georgi Braše ei saanud oma poja Vladimir Brašega läbi ning tegi teadlikult oma eluajal notariaalse testamendi, milles nimetas kogu oma vara pärijaks oma teise abikaasa tütre, kes ei olnud Georgi Braše bioloogiline tütar, kuid keda Georgi Braše kasvatas lapsest saadik nagu oma tütart.

Vladimir Braše ei suutnud olukorraga leppida, esitades notarile pärimismenetluse ajal oma isa Georgi Braše koostatud omakäelise koduse testamendi, milles loomulikult isa nimetas kogu oma vara pärijaks poja Vladimir Braše.

Läbi kõigi kohtuastmete

Aasta oli siis 2010 ja kui Georgi Braše kasutütar pöördus õigusabi saamiseks minu poole, olin täiesti kindel, et menetlus laheneb kohtus maksimaalselt poole aasta jooksul, sest väidetavalt Georgi Braše koostatud omakäelise koduse testamendi käekirjaekspertiis oleks olukorra kiiresti lahendanud minu kliendi kasuks.

Kahjuks osutus Vladimir Braše kõvaks pähkliks, sest ta omab juriidilisi teadmisi ning suutis menetluse venitada riigikohtuni välja üle nelja aasta, kuni lõpuks siiski kaotas.

Ootamatu vastus

Menetluse kestel sain tutvuda väidetavalt Georgi Braše koostatud omakäelise koduse testamendi käekirjaekspertiisi kauaoodatud aktiga, kus mulle suureks üllatuseks ja pettumuseks oli kirjas, et ekspertiis tehti mitte originaalile, vaid selle koopiale.

Loomulikult esitasin kohtule protesti ja nõudsin, et kohus edastaks ekspertiisiasutusele originaali, mis pidi olema kohtutoimikus.

Vastuseks tuli aga kohtult, et originaal on toimikust teadmata asjaoludel kadunud, mille kohta viidi läbi ka kohtu sisejuurdlus, kuid süüdlast ei tuvastatud.

Minul on oma versioon

See oli tuttav muster, kuna teadsin Brašet ühest varasemast kohtuvaidlusest, kus oli kahtlus tema poolt lepingu võltsimises, aga ka siis esitas ta lepingu koopia, väites, et originaali tal ei ole – nii jäi võltsimine tõendamata.

Kui menetlus jõudis Tallinna ringkonnakohtusse, näitas kohtunike kolleegium saalis istungil viibijatele, et omakäelise koduse testamendi originaal oli toimikust välja rebitud, olid rebimisjäljed.

Kuivõrd turvaliselt ja mitme luku taga hoiustati tol ajal tsiviilasjade toimikuid, teab ainult kohus. Minu enda versioon on, et kõikidele toimikutele võisid tol ajal kohtu enda töötajad ligi pääseda.

Kui see nii on, siis võis originaali kadumisega olla seotud kohtu tõlk (nimi toimetusele teada – toim), kes oli Vladimir Braše hea tuttav ning keda Braše tahtis määrata isegi oma tulevase potentsiaalse pärandi hooldajaks (kohus kommenteeris, et uurimine kohtu tõlgi või kohtu süüd ei tuvastanud" – toim).

XI Toiduainetööstuse aastakonverents

Milline on
Eesti toidu väärtus?
Riigile, ettevõtjatele, tarbijatele

26.04.2017 Radisson Blu Hotel Olümpia

Korraldaja: Eesti Toiduainetööstuse Liit – Estonian Food Industry Association

Peasponsorid: Kalev – kiusatus aastast 1806; Balbiino

Suursponsorid: Salvest; Tallegg; Maks & Moorits; Saaremaa; Rakvere – Kõht täis Eesti moodi!; Rännarootsi; Värska originaal; Valio; Coca-Cola HBC Eesti

Sponsorid: Eesti Pagar; Liviko anno 1898; BalSnack; Profexpo; A.LeCoq; Mamma; Joel Ostrat – küpseta·naudi·ela

Toetajad: Tallinna Ettevõtlusamet; Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond: Euroopa investeeringud maapiirkondadesse

9.00 – 10.00	Registreerimine, hommikukohv
10.00 – 10.05	Sissejuhatus Toiduliidu juhataja **Sirje Potisepp**
10.05 – 10.15	Pöördumine Toiduliidu volikogu esimees **Veljo Ipits**
I sessioon:	**TOIDUAINETÖÖSTUS JA MAJANDUSKESKKOND** Moderaator **Sirje Potisepp***
10.15 – 11.05	**Majandusarengud maailmas lähiaastatel** **Urmas Varblane** Tartu Ülikooli majandusteaduskonna rahvusvahelise ettevõtluse professor, akadeemik
11.05 – 11.30	**Eesti toit välisriikides - praktikuna ekspordist** **Annika Kõiv** Farmi Piimatööstus AS ekspordijuht ning **Ruta Kallaspoolik** turundusjuht
11.30 – 11.55	**Mida vajab Eesti toit - toidupoliitika tulevikusuunad** **Tarmo Tamm** maaeluminister
11.55 – 12.00	I sessiooni kokkuvõte – moderaator
12.00 – 13.00	Lõuna, fuajees toodete degusteerimised
13.00 – 13.50	**"Eesti Parim Toiduaine 2017" väljakuulutamine, võitjate autasustamine;** **Toiduliidu parimate eksportivate ettevõtete tunnustamine** Tseremoonial osalevad **president Kersti Kaljulaid** ja maaeluminister **Tarmo Tamm**
II sessioon:	**TOIDUAINETÖÖSTUS JA MÕJUTEGURID** Moderaator: **Asso Lankots**
14.00 - 14.30	**Uuring jaekettide ja tarnijate suhetest** **Aivar Voog** Kantar Emori uuringujuht
14.30 – 15.00	**Kauplemise head tavad** **Marko Udras** Eesti Kaubandus – Tööstuskoja poliitikakujundamise ja õigusosakonna juhataja
15.00 – 15.30	Tervislik paus, toodete degusteerimine
15.30 – 16.00	**Suhkrutalgud - toodete reformuleerimine suhkru näitel** **Krista Kalbin** Valio Eesti As turundus- ja tootearendusdirektor ja **Marek Viilol** Põltsamaa Felix AS turundusdirektor
16.00 – 16.50	**Diskussioonivoor: Mida teha ülekaaluga?** Moderaator: **Krista Kalbin** - AS Valio Eesti Osalejad: **Kristin Salupuu** – toitumisnõustaja, **Diana Ingerainen** – Eesti Perearstide Seltsi juht, **Jüri Tamm** – EOK asepresident, **Marek Viilol** – AS Põltsamaa Felix
16.50 – 17.00	Lõppsõna ja kokkuvõte – moderaator
17.15	Pidulik vastuvõtt banketisaalis

Täpsem info ja registreerimine **www.toiduliit.ee** või telefonil **+372 6484 621**

* korraldaja jätab endale õiguse teha vajadusel programmi muudatusi

INTERVJUU

Kapo: Venemaa kasutab meie ettevõtjaid ära

Kaitsepolitsei peadirektor Arnold Sinisalu sõnul manipuleerib Venemaa seal äri tegevate Eesti ettevõtjatega, et nad toetaksid Venemaa-vastaste sanktsioonide tühistamist.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee
Äripäev

▲ Kapo peadirektori Arnold Sinisalu sõnul ei ole Vene eriteenistuse kohtumised meie ettevõtjatega üksikjuhtumid.
FOTO: JOHAN-PAUL HION

Sinisalu rääkis, et ka kaitsepolitseid püüti mõjutada, et nende eile ilmunud aastaraamatus teatud sisu ei ilmuks.

Sügisel tulevad meil kohalike omavalitsuste valimised, kui palju on Venemaa huvitatud nende mõjutamisest ja kuidas seda tehakse? Hetkel ma ei saa seda väga avada, aga mõnede kohalike valimiste eel pakuti konkreetselt mõnele liidrile raha selle eest, et nad teeksid ühtse valimisnimekirja. Ma räägin aastast 2000 või ajast vahetult pärast seda.

Aga ma arvan, et praegu käib mõjutamine läbi meedia – kandidaadid, keda Moskva toetab, saavad meedia toetuse. Muud me praegu pole näinud ja arvan, et on ka vara spekuleerida.

Aastaraamatus oli mainitud Kremli katseid kasutada ärikontakte ja ärilist survet Eesti poliitika mõjutamisel. Milles see täpsemalt väljendub? Eestis toimuv ei ole ju midagi erinevat sellest, mis toimub Soomes, teistes Balti riikides või kogu Euroopas. Kuidas üritatakse anda sõnumeid, et andke oma poliitikutele teada, et ärge olge sanktsioonide poolt või olge vähemalt vait, toetage sanktsioonide tühistamist, et siis hakkab hästi minema ja arenevad ärisuhted. Selliseid sõnumeid on antud ja need ettevõtjad, kes on ennast väga tugevalt sidunud ainult Venemaaga, tõenäoliselt on sanktsioonidest kannatanud ja see on inimlikult mõistetav, et nende huvides on lahendada neid probleeme.

Kindlasti üritatakse mõjutada neid valdkondi, mis on kõige rohkem kannatanud. Ajakirjanduses on mõned inimesed ka väga aktiivselt sõna võtnud, aga neid nimesid ma praegu nimetada ei taha.

Mis valdkonna ettevõtjad need on? Eks transiidisektori võib kõige üldisemalt ära märkida. Siin on ka saadetud meile otseselt signaale, et võib-olla me ei peaks oma aastaraamatus mingeid teemasid kajastama.

Kellelt need kirjad siis on tulnud? Mitte kirjad, need on sellised meeldivad suulised vestlused olnud.

Ettevõtjate poolt? No ütleme ettevõtjatega seotud isikute poolt.

Kuivõrd on Eesti ettevõtjad Venemaa eriteenistuse huvi all? Seeläbi ongi, et kui mõni inimene on väga tihedalt seotud Venemaal äridega ja tema edu sellest sõltub, võidakse hakata manipuleerima ja tõenäoliselt osadega seda on juhtunud. Meil on mõned faktid teada, mitte kõik ei ole sellest ka meile rääkinud ja ega nad peagi sellest räägikima. Küsimus on selles, et ka vestlused, mis algavad meeldivas seltskonnas kuskil Venemaal Vene eriteenistustega, ei pruugi lõppeda ühelegi poolele meeldivalt. Nii et piir sellise vestluse ja salajase koostöö vahel võib olla väga õhkõrn ja pigem tasuks alati sellistest kontaktidest teada anda.

Kas selle põhjal, millest teid teavitatud on, paistab, et see on levinud viis? Need ei ole kahjuks üksikjuhtumid. Neid juhtumeid on rohkem kui üks või kaks.

> **Üritatakse anda sõnumeid, et andke oma poliitikutele teada, et ärge olge sanktsioonide poolt või olge vähemalt vait, toetage sanktsioonide tühistamist, et siis hakkab hästi minema ja arenevad ärisuhted.**
> **kapo peadirektor Arnold Sinisalu**

Mida peaksid Eesti ettevõtjad teadma või silmas pidama Venemaal äri ajades? Meie räägime pigem sellest, mis ohud on, kui need inimesed satuvad Venemaa eriteenistuste huvi alla. Ma arvan, et õiguskuulekas käitumine nii siin- kui ka sealpool on kõige parem poliitika. Ja tuleb teada enda õigusi. Välisministeeriumi kodulehel on konsulaarabi kontaktid, kuhu tasub pöörduda. Kui inimene teab, et ta ei ole midagi valesti teinud, siis ta peab alati konsulaarabi paluma.

Teine on muidugi küberhügieen. Ei tasu kaasa võtta mahuka ajalooga arvuteid, telefone. Need võidakse läbi vaadata, infost tühjaks tõmmata. Need on sellised väiksed pisiasjad, aga kui kellelgi on täpsemaid küsimusi, saab alati meie poole pöörduda.

Kuidas on lood mullu Peterburis vahistatud ettevõtja Raivo Susiga? Mis temast saab? Raivo Susi minule teada avaliku info põhjal on Moskvas ja see asi ei ole veel kohtusse jõudnud. Kui see kunagi kohtusse jõuab, eks siis saab näha, aga meil siin midagi palju öelda ei ole. Eesti riik on talle konsulaarabi andnud ja see on ka praegu kõik, mis ma öelda saan.

Kuivõrd oleme me valmis Venemaa poolt tulevateks küberrünnakuteks? Sellele ei ole lihtsat vastust. Sõltub sellest, mida rünnatakse, kes ründab ja kui intensiivselt. Normaalse riigi süsteemid on ju üles ehitatud ikkagi igapäevaseks toimimiseks. Kui tuleb massiivne küberrünnak, nagu oli 2007. aastal, on Eesti riik selleks ilmselt paremini valmis. Aga see sõltub kõik rünnaku spetsiifikast.

Tihti piisab ka sellest, et inimene lihtsalt eksib, avab mõne lisatud manuse ja sellega on arvuti nakatatud ning ta ei pruugi sellest ise arugi saada.

RIA avalikustas hiljuti, et VKGd tabas spionaažirünnak. Kas Eesti ettevõtjad on tööstusspionaaži sihtmärgid ja mis põhjused seal on? Ühest konkreetsest juhtumist ei tahaks väga rääkida, aga laias plaanis mida rohkem Eesti ettevõtjad arendustööga tegelevad, seda suurem huvi nende vastu on. Majandusluure või majandusspionaaž on ju samamoodi väga vana nähtus.

Millised ettevõtted peaksid ennast sellisteks rünnakuteks ette valmistama? Eelkõige need, kellel on arendamisel midagi sellist epohhiloovat või läbimurdelist. Kui keegi uue Skype'i siin valmis suudab ehitada ja keegi soovib selle tehnoloogia kübervõrgustiku kaudu ära varastada. Ma ei tooks välja ühtegi riiki, sest sellises tehnoloogilises seires ja luures ei ole ainult riigid mängus – seal on ka omavahel võistlevad suurettevõtted.

Mainite aastaraamatus, et korruptsioon võib mõjutada riigi energiasõltumatust. Kas selle kohta on teil midagi lähemat rääkida? Detailidesse ma ei taha minna, aga läinud aastal oli minu meelest kaks juhtumit, kus me Ida-Virumaal Eesti Energia põlevkivikaevandustes pidasime kinni isikuid, kes seal altkäemaksu pakkusid mingisuguste hangete eest.

Need ongi kõige otsesemad näited, kui me räägime kriminaalasjadest. Ja see mõju võibki tulla seeläbi, et hanked lähevad kallimaks, Eesti Energia ei ole lõpuks enam konkurentsivõimeline ja öeldakse, et miks me seda üleval peame, kui see nii kallis on. Ostame tuuleenergiat sisse Norrast või hüdroenergiat Lätist, see halvendab meie konkurentsiolukorda.

Teine pool on see, et kui tehakse hanked, mis on korruptiivselt kinni makstud, võidakse meile ka müüa kümneid kordi kallimalt seadmeid, mis ei vasta kvaliteedile. Kui on miinus 26 kraadi külma talvel ja seadmed ei tööta, siis mõjutab see energia toimepidevust ju kõige otsesemalt.

Tõstsite esile ka selle, et riigi äriühingutele ja sihtasutustele peaks andma riigisaladusele ligipääsu loa. Mis probleemi püütakse sellega lahendada? Seda programmi on ka natuke rakendatud. Me oleme soovitanud eriti seoses Tallinna Sadama juhtumiga sellest õppust võtta, et võib-olla peaks teatud äriühingute tegevjuhtidele tegema kas taustakontrolli või julgeolekukontrolli ja selgitama välja erihuvid või ärihuvid, et ennetada riske, et keegi läheb n-ö pahale teele.

Me ei pea seda silmas, et üle riigi iga viimase äriühingu tegevjuhil oleks juurdepääs riigisaladusele. Pigem kõige olulisemates sektorites, mis riiki kõige rohkem võivad mõjutada. Eelkõige energiasektor, IT, võib-olla ka mõned transiidiettevõtted. Aga see on valikute küsimus, see on lihtsalt üks võimalus riske ennetada.

Võib tekkida ka olukord, kus me oleme jälitustegevuses kriminaalmenetluse puhul mingisuguse info saanud ja üldjuhul on see salajane. Me ei saa seda võib-olla äriühingu juhile tutvustada, et tal IT-mees või keegi personalist teeb midagi valesti. Kui oleks vaja seal sekkuda, oleks ka need formaalsused lahendatud, et me võime inimesele tutvustada, et midagi toimub ja ta peaks sellega tegelema.

Domus Kinnisvara Vahendus OÜ juhatuse liige Ingvar Allekand usub, et nõudlust uute korterite järele on küllaga.
FOTO: EIKO KINK

HINNATÕUS

Kinnisvara läheb veel kallimaks

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Viimastel aastatel kõrgustesse kasvanud korterihinnad ei ole veel sugugi lage saavutanud, vaid tõusevad suure tõenäosusega veelgi, hoiatavad eksperdid.

Eesti Kinnisvarafirmade Liidu konverentsil koostöös Swedbankiga "Kuhu liigub Eesti kinnisvaraturg?" arutlesid kinnisvaraeksperdid turul toimuva üle. Diskussioonipaneeli juhtinud Uus Maa Kinnisvarabüroo OÜ partner Mika Sucksdorff sõnas, et Soomes räägiti juba aastaid tagasi, et kinnisarahinnad on nii kõrged, et enam kuidagi tõusta ei saa. Aastate jooksul on aga toimunud just vastupidine – isegi kui hinnad paistavad juba utoopilised, ei ole hinnatõus tulemata jäänud.

Palgakasv õhutab tagant

Temaga nõustus LAAM Kinnisvara OÜ partner Mart Saa, kelle sõnul tõusevad hinnad seni, kuni tõusevad veel palgad ning kuni pangad on sama lahked kui praegu.

Domus Kinnisvara Vahendus OÜ juhatuse liige Ingvar Allekand lisas, et kui vaadata fundamentaalseid näitajaid, on kinnisvaraturul kõik väga hästi – ruumi arendusteks on ja nõudlust jagub küllaga. "Seega olen kindel, et hinnad tõusevad veelgi," ütles ta.

30
protsenti on praegu uusarenduste ja järelturu korterite hinnavahe.

> **Kriisiajal ei julgetud suuri riske võtta ja siis sai valida paljude väikeste projektide vahel. Praegu on valikut vähe ja see on veidike igav.**
>
> **Domus Kinnisvara Vahendus OÜ juhatuse liige Ingvar Allekand**

Adaur Grupp OÜ juhataja Tõnu Toompark märkis, et kinnisvarahindadest rääkides ei tohiks keskenduda absoluutarvudele. Oluline on suhtarv ehk see, mitu ruutmeetrit saab keskmise palga eest osta. Seda numbrit vaadates on Toompargi sõnul Eestis praegu parem tase kui buumi tipus 2007. aastal.

"Ka palgad on võrreldes 2007. aastaga kasvanud umbes 60%. Seega oleme praegu täiesti teises olukorras, ja muidugi saavad hinnad veel tõusta. Iseasi, kas nad seda tegelikult ka teevad," selgitas ta.

Kas defitsiit?

Allekand lisas, et uusarenduste ja järelturu korterite hinnavahe on umbes 30%, kuigi tema arvates peaks see märksa suurem olema. "Julgen väita, et uusarenduste ja järelturu korterite kvaliteedivahe on rohkem kui 30%," ütles ta. Paraku on kinnisvaraturu aktiivsuse ja rohkete uusarenduste ehitamise tõttu järelturg väga heaks läinud.

Toompargi sõnul on viimastel aastatel turule tulnud 2500–3000 uusarenduse korterit ja neid tuleb aina juurde. Eelmisel aastal müüdi 2800 uut korterit, mis tähendab, et iga kuu leiab ostja umbes 230 uut korterit. "See viitab isegi defitsiidile, pange uued projektid tööle," ütles Toompark.

Ka Allekand märkis, et tema kõhutunde järgi turul veel ülepakkumist pole. Tema sõnul on probleem hoopis selles, et valida on vähe, sest kõik projektid kipuvad väga suured olema. "Kriisiajal ei julgetud suuri riske võtta ja siis sai valida paljude väikeste projektide vahel. Praegu on valikut vähe ja see on veidike igav," ütles ta.

Üüriturg õitseb

Allekand märkis, et Domus Kinnisvaras müüakse umbes 10% uutest korteritest üüritulu teenimiseks. "Üüriturg maht on tegelikult aga suurem, sest suur hulk ostetakse järelturult," ütles ta. "Minu arvates pole see hirmutavalt suur osakaal – iga inimene ei suudagi olla omanik, sest ta teeb valesid finantsvalikuid," lisas ta.

Ka Mart Saa sõnul on pigem märgata trendi, et igaüks ei taha enam olla kinnisvaraomanik. "Noored ei taha end siduda 20–30 aastaks mingi kohaga, vaid tahavad maailmas ringi käia," ütles ta.

Veelgi enam – tema sõnul on viimasel ajal märgata, et paljud noored on hakanud kortereid välismaale ostma, näiteks Lõuna-Prantsusmaale Nice'i.

Mikrokorteritele joostakse tormi

"Nii kui mikrokorteri toote turule toome, jooksevad kliendid meid pikali. Nõudlus on väga suur," ütles Endover KVB OÜ juhatuse liige Robert Laud.

Mikrokorteriteks peetakse eluasemeid, mis on kuni 20 ruutmeetri suurused. Enamjaolt jääb nende ehitamine nõude taha, et iga korter peab olema seotud parkimiskohaga, kuid sellist ruumi linnapildis tihti pole. Tallinna linnaplaneerimise amet uurib, kas ja kuidas saaks mikrokorterite ehitamisele vastu tulla, kuid seni pole veel ühtegi abinõud käsile võetud.

Eesti Kinnisvarafirmade Liidu konverentsil koostöös Swedbankiga "Kuhu liigub Eesti kinnisvaraturg?" tõdesid Endover KVB OÜ juhatuse liige Robert Laud, Metro Capital OÜ partner Ain Kivisaar ja väikeinvestor Kalle Aron, et mikrokorterite järele on nõudlus äärmiselt suur ja kui linn soodustaks nende arendamist, oleks linnapilt hoopis mitmekesisem.

> **Noorem põlvkond on rohkem üürimisaldis. Paljud ei taha end siduda pangalaenuga.**
>
> **Endover KVB OÜ juhatuse liige Robert Laud**

Auto asemel jalgratas

Peamiselt tahavad mikrokortereid osta või üürida noored, kel pole veel vajadust suurema pinna järele ja kes ei taha korraliku korteri eest hingehinda maksta. "Turu soovidele peaks vastu tulema," ütles Ain Kivisaar. Tema sõnul oleks head minekut isegi umbes 30 ruutmeetri suurustel heas asukohas paiknevatel korteritel. Kivisaare sõnul pole nii oluline, et iga mikrokorter oleks parkimiskohaga seotud, kuna enamik mikrokorteri sihtgrupist ei omagi autot, vaid hoopis jalgratast. Väikeste korterite arendamisel tuleks tema sõnul mõelda hoopis näiteks sellele, et maja keldrites asuksid pesuruumid, kuna pesumasinat on raske väiksesse korterisse ära mahutada.

Robert Laua sõnul suureneb nõudlus mikrokorterite järele veelgi, kuna toimub põlvkondade vahetus. "Noorem põlvkond on rohkem üürimisaldis. Paljud ei taha end siduda pangalaenuga," rääkis ta.

SW Investment Properties OÜ juhatuse liige, väikeinvestor Kalle Aron märkis, et mikrokortereid ei taha mitte vaid noored, kes otsivad endale hüppelauda suurema korteri ostmiseks või üürimiseks, vaid ka vanemad inimesed, kel pole enam suuremat pinda vaja.

Kivisaar lisas, et kui mikrokorterite arendamist lihtsustakse, siis ei tasu karta, et kõik uued korterid turul muutuvadki imepisikesteks. "Paari aasta jooksul ehitataks neid kindlasti väga palju, sest hetkel neid praktiliselt pole," ütles ta. Seejärel aga turg tasakaalustuks.

LÜHIDALT

Korporatsioon ostab ERMi maja

Korporatsioon Sakala otsustas osta Riigi Kinnisvaralt Tartus aadressil Kuperjanovi 9 asuva endise Eesti Rahva Muuseumi näitusemaja. "Kuperjanovi tänaval asuv endine ERMi näitusemaja on korporatsioon Sakala ajaloolise Tartu konvendihoone naabermaja, eelmise sajandi alguses kuulus see krunt korp! Sakalale ja tema liikmetele, seega soovime taastada ajaloolise järjepidevuse," teatas korp! Sakala vilistlaskogu esimees Mihkel Stamm.

Keskerakonna väljaanded registreeritakse linna nimele

Tallinna linnavalitsus andis korralduse registreerida Eesti Keskerakonnale kuuluvad kaubamärgid Raepress, Pealinn ja Stolitsa vastastikusel kokkuleppel Tallinna linnakantselei nimele, teatas Raepress. Tallinna linn on kasutanud Keskerakonnale kuuluvaid kaubamärke linna infokanalite tähistamiseks tasuta lihtlitsentsilepingu alusel.

1243
RUUMI
ERINEVATEKS SÜNDMUSTEKS
SEMINARIRUUM.EU

Teade Chubb Insurance Company of Europe SE kindlustusvõtjatele
13. Aprill 2017

Chubb Insurance Company of Europe SE, registrikood SE000013, aadress One America Square, 17 Crosswall, London, Ühendkuningriik EC3N 2AD („**Üleandja**") teatab enda kindlustusportfelli üleandmisest ACE European Group Limited'ile, registrikood 01112892, aadress 100 Leadenhall Street, London, Ühendkuningriik EC3A 3BP, mis nimetatakse portfelli üleandmise päeval või sellele lähedasel kuupäeval ümber Chubb European Group Limited'iks („**Vastuvõtja**"). Kindlustusportfelli üleandmine Üleandjalt Vastuvõtjale („**Üleandmine**") toimub vastavalt Inglismaa ja Walesi kõrgema astme kohtu 3. aprilli 2017 otsusele Üleandmise kohta ja sama kohtu tehtud täiendavatele otsustele Üleandmise rakendamise osas. Üleandmise päeval toimub ka Üleandja ühinemine Vastuvõtjaga, mille käigus ühendavaks ühinguks on Vastuvõtja ja Üleandja loetakse lõppenuks.

Üleandmine puudutab kõiki Üleandja kindlustuslepinguid. Üleandmine jõustub 1. mail 2017 kell 00.01 Londoni aja järgi (st 01:01 Eesti aja järgi).

Kindlustuslepingute tingimused Üleandmisega ei muutu. Üleandmise tulemusel saab kindlustusandjaks Vastuvõtja.

Mistahes küsimustega seoses Üleandmisega pöörduge palun Üleandja ja Vastuvõtja advokaatide poole:

Clifford Chance LLP
10 Upper Bank Street
London E14 5JJ
Inglismaa

"AS Eesti Raudtee büroo- ja juhtimiskeskuse ruumide üürimine"

AS Eesti Raudtee soovib 2018. aasta III kvartalist võtta **üürile büroo ja juhtimiskeskuse tööks sobivaid ruume suurusega ca 3000 m²**.
Üürilepingu soovitav tähtaeg: 5+5 aastat.

Üüripäringu dokumente saab tellida e-kirja teel: **hankeosakond@evr.ee** (näidates ära firma nime ja kontaktisiku).
Pakkumused valmistada ette ja esitada vastavalt üüripäringu dokumentides toodud tingimustele.

Pakkumuste esitamise tähtaeg:
24.05.2017 kell 12:00

Pakkumuste esitamise koht: tööpäeviti kell 8:00 – 16:00
AS Eesti Raudtee, Toompuiestee 35, Tallinn (täpsem informatsioon üüripäringu dokumentides).

Kontakt: Kersti Värä, telefon 61 58 505

EESTI RAUDTEE
pidevas liikumises

PRÜGIVEDU

Tallinna vanalinn vanale vedajale

Keskkonnaamet tühistas Baltic Waste Managementile (BWM) märtsis antud jäätmeloa, mille alusel pidi prügivedu Tallinna vanalinnas minema BWMi kätte. Prügivedu jätkab piirkonna senine operaator Eesti Keskkonnateenused, teatas viimane pressiteates.

Eesti Keskkonnateenuste juhatuse liikme Argo Luude sõnul ei ole vanalinna elanikel ja seal asuvatel ettevõtetel enam vaja muretseda prügisse uppumise pärast, millise ohu ajakirjandus viimastel päevadel teravalt esile tõi. "Keskkonnaamet on astunud mõistliku ja ainumõeldava sammu ning tühistanud jäätmeveoloa, kuna selle omanik ei suutnud võetud kohustusi täitma asuda," lisas Luude.

Ajakirjandus on sel kuul kirjutanud, kuidas Tallinna prügiveokonkurssidel osutus edukaks seni tundmatu osaühing Baltic Waste Management, mis pidi vanalinnas tööle hakkama juba 1. aprillil. Selle asemel taotles BWM tööks vajaliku tehnika puudumise tõttu kohustuste täitmise edasilükkamist.

Tallinna Kesklinna linnaosa jäätmeveopiirkonna nr 8 ehk vanalinna senine jäätmeveo korraldaja Eesti Keskkonnateenused on jätkanud tööd vanalinnas vahepealsel perioodil ning saab nüüd, kus BWMi jäätmeluba on tühistanud, teha seda ka edaspidi. Linna poolt BWMile antud lisaaeg oleks olnud 1. mai.

Ühtlasi andis Luude teada, et paljudes meediaväljaannetes kõlanud väide, et Eesti Keskkonnateenustel puudub maa-aluste jäätmekonteinerite tühjendamise võimekus, ei vasta tõele. Ettevõte on seda teenust aastaid osutanud.

ÄRIPÄEV.EE

MATERJALITEADUS

Eesti teadlased Saksa gaasig

Saksa keemiakontsern Linde võtab kasutusse Tartu Ülikooli materjaliteadlaste välja töötatud meetodi, kuidas muuta gaasiballoonid tänu imeõhukesele nanomaterjalile korrosioonikindlamaks.

VÄINU ROZENTAL
vainu.rozental@aripaev.ee
Äripäev

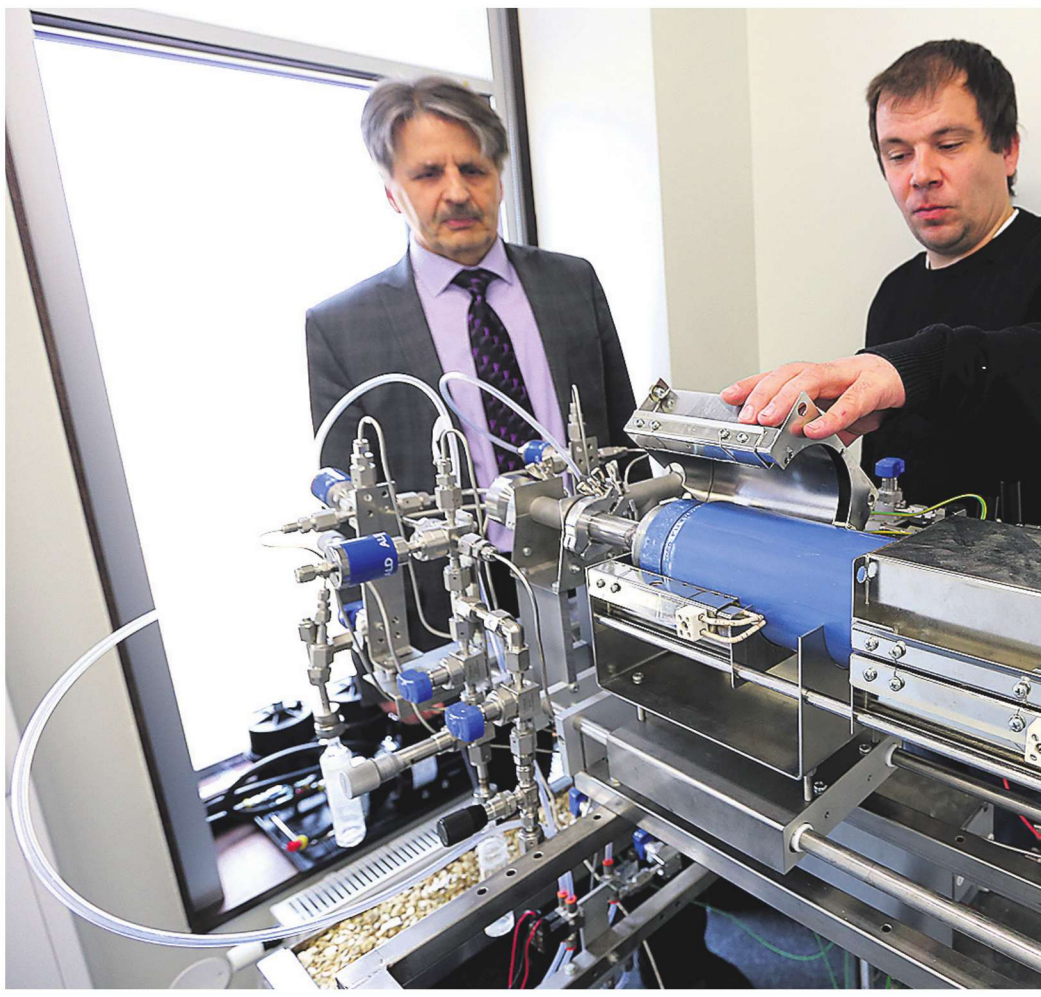

▶ **Tartu Ülikooli füüsika instituudi materjaliteaduse osakonna juhataja Väino Sammelselg (vasakul) näitab tükki gaasiballoonist, mille sisepind on kaetud nanomaterjaliga. Tema kõrval seisab kiletehnoloogia insener Lauri Aarik.**
FOTO: VÄINU ROZENTAL

Linde kontsern tarnib AGA kaubamärgi all Balti- ja Skandinaavia maadesse gaase ning erineva koostisega gaasisegusid, mille puhul on oluline, et segude koostis säiliks balloonis muutumatult pikka aega. Selleks kasutatakse kalleid roostevabast terasest või alumiiniumsulamist balloone. Tartu teadlaste meetod võimaldab ülitäpseid gaasisegusid hoida pikka aega stabiilsena tunduvalt odavamates mustast terasest balloonides, sest need muudetakse seest roostekindlamaks.

Aastaid testimist jõuab praktikasse

Märtsi lõpus andis TÜ füüsika instituudi kiletehnoloogia labor Lindele üle katseseadme projekti, mille alusel käivitatakse Saksamaal paari kuu jooksul tööstuslikud katsetused. Seadme prototüüp on Tartu laboris konstrueeritud ja aastaid testitud aatomkihtsadestuse reaktor.

"Meie jaoks on üks väga tähtis etapp lõppenud – laboris välja töötatud ja mitmes riigis patentimisel olev tehnoloogia on jõudnud tööstuslikule tasemele," ütles füüsika instituudi materjaliteaduse osakonna juhataja, anorgaanilise keemia professor Väino Sammelselg. "See näitab, et me tegeleme vägagi praktiliste asjadega. Kui tööstusel on huvi ja meil on võimalused ja oskused asju lahendada, siis me neid ka heal meelel lahendame."

Esimene kontakt TÜ materjaliteadlaste ja Linde kontserni vahel tekkis 2008. aastal Euroopa Liidu finantseeritud projekti Corral kaudu. "Projektis partnerina osalenud Linde püstitas ülesande, et tahaks saada mingit korrosioonikaitse varianti," meenutas Sammelselg. "Meie tehnoloogiat on võimalik kasutada väikese avaga anumate sisepindade katmiseks. Teiste meetodite puhul on probleem selles, et õhukest ühtlase paksusega pinnakatet ei ole kerge sadestada kinnise anuma seintele."

> **Linde on aastaid testinud meie meetodiga kaetud balloone ja võrrelnud neid muude tehnoloogiatega. Nad leidsid, et meie tehnoloogia on kõige parem.**
>
> **TÜ füüsika instituudi materjaliteaduse osakonna juhataja Väino Sammelselg**

Corrali projekti kaudu sai kiletehnoloogia labor raha, et muretseda vajalikud seadmed ja ehitada laboratoorne seade – aatomkihtsadestuse reaktor – ning alustas katsetustega. Kolm aastat kestnud Corrali projekt oli siiski liiga lühike aeg, et konkreetse tulemuseni jõuda.

"Küll aga suutsime tekitada väga tõsise huvi Linde kompaniis ja uurimistöö jätkus juba kahepoolsete lepingute alusel," rääkis Sammelselg. "Linde on aastaid testinud meie meetodiga kaetud balloone ja võrrelnud neid muude tehnoloogiatega. Nad leidsid, et meie tehnoloogia on kõige parem, ning otsustasid ehitada suure tööstusliku katseseade. Kokkuleppe kohaselt aitame me neil seda käivitada."

Sobib ka auto- ja lennukitööstusele

Kiletehnoloogiainseneri Lauri Aariku sõnul seisneb nende tehnoloogia nanomaterjali kandmises ballooni sisepinnale aatomkihthaaval. Kogu protsess on automatiseeritud. "Meie kaitsekatted on selle poolest erilised, et nad on imeõhukesed, juuksekarvaga võrreldes tuhandeid kordi õhemad," näitlikustas ta.

Aarik lisas, et kui nende laboris asuva

MAJANDUSPROGNOOS

Riik parandas oma majanduskasvu

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Riik ootab järgmisel aastal majanduskasvu kiirenemist ning on pankadest märksa optimistlikum, tänavuse kasvuprognoosi liigutas rahandusministeerium aga allapoole.

"Majanduslik kindlustunne euroalal on suurenenud. See ja ekspordi nõudluse kasv toetavad Eesti majanduskasvu," ütles rahandusminister Sven Sester ja märkis, et ekspordi kasv üllatas ka mullu positiivselt, millest saab järeldada, et ka kiire palgakasvu juures on firmad konkurentsivõimelised.

Ministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna juhataja asetäitja Erki Lõhmuste möönis, et ministeerium on üldisest konsensusest järgmise aasta suhtes optimistlikum. "Tuleb aga mõelda ka sellele, et teised prognoosijad ei pruugi olla viimaseid arenguid arvesse võtnud," ütles ta ja lisas, et viimase aja arengutrendid on kogu maailmas pigem suunaga ülespoole.

VÕRDLUS

Riik teistest optimistlikum

Eesti SKP reaalkasv, %

Tänavu	
rahandusministeerium	2,4
septembri prognoos	2,5
Järgmisel aastal	
rahandusministeerium	3,1
septembri prognoos	3,0
SEB	3,1
Nordea	2,9
Swedbank	2,8
Euroopa Komisjon	2,6

ALLIKAS: ÄRIPÄEV

1,6
protsenti kasvas majandus eelmise aasta kokkuvõttes, tarbijahinnaindeks suurenes 0,1%.

Valitsus võtab riigieelarve strateegia koostamisel ning riigile laekuvate tulude prognoosimisel aluseks rahandusministeeriumi koostatud majandusprognoosi. Aastatel 2019–2021 kasvab Eesti majandus rahandusministeeriumi hinnangul keskmiselt 2,7% aastas. Kasv tugineb neil aastail ekspordile, ent eratarbimise ja investeeringute kasvu tõttu peaks ka sisenõudlus tugeva panuse andma.

Eksport kasvab hoogsalt

Eestile olulistel välisturgudel tänavu nõudlus tugevneb ning see soosib ka kaupade ja teenuste ekspordi kasvu jätkumist. Näitaja peaks ulatuma 3,6 protsendini.

Kauba ekspordi kasv on laiapõhjaline, tagasi hoiavad seda vaid elektroonikasektori nõrgad välistellimused. Teenuste eksport on tugev eelkõige välisturistide ning äri- ja IT-teenuste ekspordi suurenemise tõttu.

Järgnevatel aastastel kasvab eksport välisnõudlusest veidi kiiremini ning ulatub 2018. aastal 3,9%ni. Import kasvab tänavu laevatehingute ja valitussektori investeeringute tõttu 5,4% ning ületab ekspordi.

Hinnatõus tuleb tagasi

Rahandusministeerium ootab tänavu ka inflatsiooni märgatavat kiirenemist – tarbijahinnaindeks peaks tõusma 3,3%, kusjuures veel septembris ootas ministeerium inflatsiooniks 2,7 protsenti. Peamine hinnakasvu panustaja on uue võimuliidu otsus tõsta tänavu alkoholi-, kütuse- ja tubakaaktsiisi.

Lisaks panustab inflatsiooni

igandi teenistuses

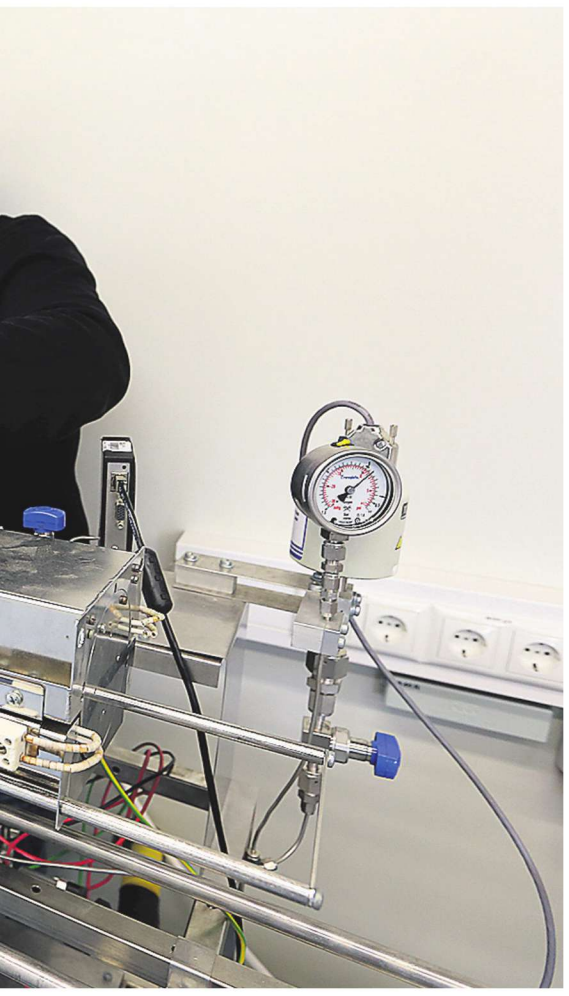

reaktoriga saab töödelda kuni meetripikkuseid balloone, siis Linde tööstuslik katseseade on mõeldud suuremate balloonide ja suurte koguste töötlemiseks. "Ei ole välistatud, et tulevikus rajab kontsern sarnased tööstuslikud seadmed paljude oma haruettevõtete juurde."

Sammelselja kinnitusel on kaitsvad ja funktsionaalsed katted labori üks põhisuundi ja kindlasti jätkatakse uurimistöid selles vallas. "Tahame sarnast kõrgtehnoloogilist rakendust juurutada ka Eesti tööstusesse, aga rohkem ma praegu täpsustada ei saa," lausus ta. "Arendame nanokatete tehnoloogiat ka kergmetallide peal. Siin me peame silmas võimalikku koostööd autotööstusega ja võib-olla ka lennukitööstusega, kus kasutatakse kergeid alumiiniumja titaansulameid."

KOMMENTAAR

Välisfirmad otsivad tippteadust

ERIK PUURA
Tartu Ülikooli arendusprorektor

Kui välisettevõtted ülikooli teadlastelt midagi tahavad, siis tõenäoliselt on see seotud tippteadusega ja mingi väga konkreetse nišiga.

Miks muidu välisettevõtja Tartusse tuleks – ta tahab ju midagi konkreetset saada. Maailmas on ettevõtteid, kus on palgal spetsiaalsed inimesed, kes jälgivad teaduskirjandust, ja seega teatakse hästi, kus tippkeskused paiknevad.

Meilt on sageli küsitud, kas teadlased peaksid publitseerima või patentima. Ma väidan, et väga hea teadlane teeb mõlemat ja teeb seda kõrgtasemel. Publikatsioonid on sageli parim reklaam teadlase tasemele ja suunitlusele. Patent omakorda on märguanne selle kohta, et sul on mingi turukõlblik asi või tehnoloogia, mille kaudu võib ettevõte saada konkurentsieelise.

Tartu Ülikooli materjaliteadlaste ja Linde kontserni koostöö on kestnud pikka aega, kindlasti on selle koostöö väljund kasulik mõlemale poolele. Tavaliselt saadaksegi esmakontaktid europrojekti või rahvusvahelise rakendusuuringu kaudu. Aga ka europrojekti raames on publitseerimine ja publikatsioonid üks väärtustatumaid asju, sest seal on koos nii teadus kui ka arendus.

Gaasisegud saavad pikema eluea

TARVO STAAL
ASi Eesti AGA erigaaside müügijuht

Tartu Ülikooli kiletehnoloogide arendustöö hõlmab gaasiballoonide sisepinna katmist spetsiaalkihiga, tänu millele pikeneb gaasisegude säilivusaeg.

Nii saame muuta tarneahela efektiivsemaks ja lühemaks, sest saame spetsiifilisi gaasisegusid valmistada lähemal. Teadlased on koostöös Linde gaasi- ja tehnoloogiakontserniga välja töötanud mooduse, kuidas säilitada gaasisegusid standardsetes terasballoonides stabiilsemana. Nanotehnoloogia võimaldab muuta tavalise terasballooni sisepinna korrosiooni- ja difusioonikindlamaks.

ootust optimistlikumaks

kiirenemisesse ka toidu ja nafta kallinemine maailmaturul. Energiahinnad peaksid Eestis tänavu kasvama 7%, seda veab kütuse hinna kasv, ent ka veebruaris tõusnud kütuseaktsiis.

Järgmisel aastal välisteguri te panus väheneb ning seetõttu peaks tarbijahindade tõus aeglustuma 2,7 protsendile, märkis ministeerium.

Kiire palgakasv jätkub

Keskmine palk kasvab prognoosi järgi tänavu 5,9% ja jõuab 1211 eurole, järgmisel aastal aga 5 protsenti, 1272 eurole. Tuleval aastal tõstab sissetulekuid uus maksukord, kus maksuvaba tulu määr hakkab sõltuma inimese sissetulekust.

Eratarbimise reaalkasv aeglustub tänavu siiski oluliselt, kuna tarbijahinnad on tõusule pöördunud. Kui mullu oli näitaja 4%, siis tänavu jääb tarbimise reaalkasv 2,2% juurde. Järgmise aasta reform tõstab tempo ajutiselt uuesti 4 protsendile.

Investeeringute langus peatub

Investeeringute neli aastat kestnud langus saab tänavu prognoosi järgi läbi ning seda toetavad kõik sektorid. Madala võrdlusbaasi ja ühekordsete teguri te, näiteks Tallinna Sadama ja Tallinki suurte laevaostude tõttu, võib investeeringute kasv tänavu ulatuda isegi 9 protsendini. Edaspidi jääb see 4% juurde.

Valitsussektori investeeringud pöörduvad kasvule ELi raha suurema kasutamise tõttu, samuti tehakse suuri investeeringuid seoses sügiseste kohalike valimistega.

Vaatamata liiga kiirest palgakasvust tingitud kasumi langusele on ettevõtete finantsseis püsinud hea, märkis Lõhmuste. Sääst ehk kasumi ja investeeringute vahe on seni olnud suur. Kindlustunde paranemine ja majandusaktiivsuse kiirenemine viitavad aga sellele, et ka erasektor võib innukamalt investeerima hakata.

Maksukoormus kasvab

Tänavu kujuneb maksukoormuseks 34,9% sisemajanduse koguproduktist, mis on 0,2 protsendipunkti suurem kui aasta varem. Eelmise aastaga võrreldes kasvavad kõik maksuliigid veidi kiiremini kui majandus.

Riigieelarves soovib valitsus järgnevatel aastatel lubada ajutist struktuurset miinust, võttes kasutusele varasemate aastate ülejäägid. Kui see veel seaduseks vormistamata soov arvesse võtta, peaks riigieelarve tänavu olema 0,4% struktuurses puudujäägis, järgmisel aastal on defitsiit 0,2%.

Horizon Pulp & Paper Ltd is one of the top packaging Paper Brands in the world. An Estonian paper company which has reach in 60 countries across the globe. Our product range is all based on 100% virgin long fiber softwood – the raw material, which has brought Nordic sack kraft quality position globally.
More information is available from address www.horizon.ee

HORIZON PULP & PAPER

We are looking for

SALES MANAGER

We are looking for candidate with at least 3 years international experience preferably B2B.

Job requirements:
Management and development of sales in international markets like Europe, Asia, Middle East, Africa and America.
Development of new markets & customers
Handling the full sales process
To evaluate market conditions and trends.

Requirements
Proven experience in sales
Negotiation and sales skills
Managing sales process
Analytical Approach, problem analysis and problem-solving
Product and industry knowledge preferable
Ability to search and secure new customers
Good knowledge of English and Estonian

Company offers
True international Exposure, with opportunity of international traveling
Healthy working Environment, with absolute team work
Opportunity to get exposed to competition in different countries as we are selling in 60 countries

Additional information
Office is in Kehra (Harjumaa), 30 minutes to drive from Tallinn city center.
Transportation from/to Tallinn will be take care by the company.

Kindly send your CV and motivation letter in English info@horizon.ee.
Deadline for applying April, 23.

Rahanduse, kinnisvara,
majandusarvestuse ja –õiguse,
projektitöö, äriplaani ja riigihanke

KAUGKOOLITUS-KURSUSED

Suvesemester 04.05 – 04.11.2017

Liituda saad 24. aprillini

www.finance.ut.ee

SISUSTUS

Millised värvid panevad usinamalt tööle?

USA tehnoloogiauuringute ülikool tuvastas, et kõige paremini edenes töö kontoris, kus kasutati punaseid ja siniseid värve.

PILLE IVASK
kaasautor

▲ **Pipedrive'i kontoris on kasutatud nii loovust, tasakaalu kui ka mõttetööd soodustavaid värve.** FOTO: MEELI KÜTTIM

Rensselaer Polytechnic Institute korraldas uuringu, kus jälgis kontoritöötajate biomarkereid ehk näiteks ajuaktiivsust, üldist produktiivsust tööl ning reaktsiooniaega. Samuti uuriti katsealustelt, kui uniseks nad tööpäeva käigus jäävad.

Mõjub nagu tass kohvi

Kõige paremini edenes töö punaseid ja siniseid värve kasutavates kontorites. Sealjuures on tähtis märkida, et sobilik pole iga punane või sinine. On oluline, et tegu oleks üsna kirgaste värvidega: sinise värvi lainepikkus peaks olema 460 nanomeetrit ning punase oma 640 nanomeetrit.

Sinist värvi silmas pidades tähendab see, et just 460nanomeetrise lainepikkusega värv imiteerib kõige paremini päevavalgust ning seeläbi tõstab inimeste soovi tööd teha. Sealjuures märgitakse uuringus, et sinised võiksid tööruumid olla just neil töötajatel, kes töötavad öises vahetuses.

640nanomeetrise lainepikkusega punane värv mõjub aga sama efektiivselt kui tass kohvi.

Raamatu "The Future-Proof Workplace" autor Linda Sharkey ütles MarketWatchile, et värvid annavad töökeskkonnale palju juurde. Sealjuures soovitas ta, et uude kontorisse kolides või ümberkorraldusi tehes tasuks kindlasti nõu pidada nendega, kes hakkavad iga päev kontoris olema. Ta märkis, et kuigi 460nanomeetrine sinine võib olla teaduslikest uuringutest selgunud kui parim produktiivsuse suurendaja, ei ole soovitatav seda värvi seinu värvida, kui töötajad sellega nõus pole. Ta märkis, et punast värvi tuntakse üldjuhul kui meeli ergutavat, rohelist ja heledamaid värve aga pigem rahustavana.

Sharkey on oma uurimistöö käigus külastanud Unileveri ja Facebooki kontoreid ning mõlema puhul täheldanud, et ühised köögid ja koridorid kipuvad olema ettevõtetes just kirgastes toonides. Samas individuaalsed töönurgad on pigem tagasihoidlikes värvides. Ta järeldab, et ühisruumides toimub inimeste omavaheline suhtlus ning eredad värvid aitavad kaasa sellele, et suhtlus käiks energiliselt ning see omakorda aitab kaasa sellele, et sünnib mõni uus ja hea idee.

Töökoht enda eelistuste järgi

Samas isiklik töönurk võiks olla tagasihoidlik, kusjuures oluline on arvestada iga töötaja isiklike eelistustega. Oma laua taga võiks inimene tunda end mugavalt, kuna see muudab töö meeldivamaks.

BBC vahendas mõne kuu eest avaldatud uuringut, millest selgub, et avatud kontoris töötamine on poolte inimeste jaoks ebameeldiv, kuna nad ei tunne end mugavalt ning kolleegide sagimine-rääkimine segab töötamist. Sama küsitluse käigus uuriti oma töökohaga rahulolu ka neilt inimestelt, kel on isiklik kabinet, ning vaid 16% küsitletutest ütles, et neile ei meeldi selline töökoha korraldus, kus igal töötajal on oma kabinet.

Sharkey märkis, et kuna inimesed veedavad üha rohkem aega tööl, on oluline, et tööandja teeks omalt poolt kõik, et töökeskkond oleks võimalikult mugav. "Inimene on palju keerulisem olend, kui me arvame," märkis ta.

ARVUTIKIIRABI

• ARVUTITE HOOLDUS JA REMONT
• HOOLDUSLEPINGUD
• SERVERITE MÜÜK JA LAHENDUSED
• ARVUTITE JA LISASEADMETE MÜÜK

Asume: Riia 130, Tartu
Telefon: +372 55 962988
E-post: info@abi.ee
Veeb: http://www.abi.ee
E-pood: http://pood.abi.ee

Meie teame lahendusi teie arvuti probleemidele!

Kaasaegsed lamekatused

• Lamekatuste ehitus
• Hüdroisolatsioonitööd
• Lamekatuste remont

OÜ Evari Ehitus
Riia 130, 51014 Tartu
Telefon: 738 0927
GSM: 506 0579
E-post: evari@evari.ee
www.evari.ee

EVARI KATUSETÖÖD

Lõuna-Eesti juhtiv lamekatuste ehitaja

TÕLGE, LK.9

Horizon Tselluloosi ja Paberi AS on üks juhtivatest pakkepaberi kaubamärkidest maailmas. Paberivabrik Eestis, mille ,haare ulatub üle 60 riigi üle maailma. Meie tooted põhinevad 100% okaspuidu pikakiulisel tselluloosil – toormaterjal, mis on tõstnud Põhjamaade pakkepaberi kvaliteedi maailmatasemeni
Rohkem informatsiooni on võimalik leida aadressilt www.horizon.ee. Otsime meeskonda müügijuhti, kellel on vähemalt 3 aastat töökogemust rahvusvahelisel turul, soovitavalt B2B. Tema ülesandeks on arendada ja juhtida müüki rahvusvahelistel turgudel nagu Euroopas, Aasias, Lähis-Idas, Aafrikas ja Ameerikas. Uute turgude ja klientide leidmine, kogu müügiprotsessi haldamine, turu olukorra ja suundumuste hindamine. Ootusteks kandidaadile on müügitöö kogemus, läbirääkimise ja müügitöö oskused ning müügitöö juhtimisoskus, probleemide analüüsi ja lahendamisoskus, uute tellijate leidmine, hea eesti ja inglise keele oskus, vene keele oskus tuleb kasuks. Ettevõte pakub võimalust töökogemuseks klientidega rahvusvahelisel turul ning tööreisideks, head töökeskkonda ning meeskonda. Võimalust konkureerimise kogemuse saamiseks 60 riigis. Töökoht asub Kehras (Harjumaal), 30 minuti kaugusel Tallinna kesklinnast. Võimalus kasutada ettevõtte transporti.

KINNISVARA

Siemens ja Bombardier tahavad rongiäri ühendada

Saksa tööstusgigant Siemens ning Kanada lennukitootja Bombardier peavad läbirääkimisi, et ühendada oma rongiäri, teavad asjaga kursis olijad.

Kui äride liitmine teoks peaks saama, sünnib 16 miljardi suuruse käibega ettevõte, mis omakorda tähendab, et Hiina rongigigant CRRC saaks kõva konkurendi. Tõsi, CRRC aastane käive on ikkagi kaks korda suurem.

Lisaks oleks Siemensi ja Bombardieri rongiäri ühendamine löök Prantsusmaa ettevõttele Alstom, keda on samuti seostatud Siemensi ja Bombardieri tehinguga.

"Läbirääkimised käivad ning asjad on jõudnud üsna kaugele," avaldas Reutersile üks allikas.

Kuuldused rongiäri ühendamisest lennutasid nii Siemensi kui ka Bombardieri aktsiat: Siemensi aktsia tõusis kõigi aegade tippu, 129,80 eurole, Bombardieri aktsia kerkis 6,7% võrra, 2,37 Kanada dollarile.

Kuigi kõnelused on seni edukad ning investoridki positiivsed, näevad analüütikud liitumisel ka takistusi. Siemensil tuleb ilmselt tegemist ametiühingutega. Kanada transpordiameti anonüümsust palunud ametnik ütles Reutersile, et Bombardieri asutajad tahavad kindlasti saada liitumise tulemusena sündivas ettevõttes kontrolli. Seega pole kindel, missugune oleks liitumise tulemusena tekkiva ettevõtte struktuur.

ÄRIPÄEV.EE

TASUB TEADA

Milline värv soodustab produktiivsust?

1. Sinine. Kui sisestada Google'i otsimootorisse küsimus, milline värv on kõige produktiivsem, paistab iga vaste soovitavat sinist. Värvipsühholoog Angela Wright nimetab seda lihtsustatud lähenemiseks. Kui on vaja stimuleerida mõistust, siis tõepoolest aitab sinine olla ülimalt produktiivne, näiteks raamatupidajate puhul. Kuid Wright rõhutab, et igaüks ei ole raamatupidaja. Tema sõnul tasub kontor siniseks värvida, kui on vaja päev otsa mõttetööd teha, kuid sellele võiks lisada pisut oranži, et juures oleks ka veidi emotsiooni. "Et sa ei oleks tundetu bürokraat," ütles ta.

2. Kollane. Loomingulisematele inimestele, näiteks disaineritele, sinine ei sobi. Märksa parem on kollane, mis ergutab ego ja meeleolu ning soodustab optimismi. "Loovus ja millegi uue väljamõtlemine nõuab julgust – sellepärast töötab kollane sellises keskkonnas hästi," leidis Wright.

3. Punane. Kui on vaja olla produktiivne füüsilises tegevuses, töötab punane paremini kui sinine või kollane. Punane stimuleerib kehalist tegevust ja füüsilist jõudu.

4. Roheline. Keskkonnas, kus on vaja olla äärmiselt tasakaalukas, aitab roheline produktiivsust suurendada. Samuti tasub rohelist kasutada igal pool, kus tegeletakse rahaga, sest see värv on ka rahustav ja julgustav. Teisest küljest võib sellel olla Wrighti sõnul ka stagneeriv ja passiivne mõju, seega aktiivsele inimesele, kellele meeldib punane, tundub roheline tõeliselt kurnav.

PANE TÄHELE

Oluline pole värv, vaid intensiivsus

Maailmas tunnustatud värvipsühholoog Angela Wright on välja arendanud teaduslikult tõestatud värviteooria ja uurinud värvide mõju inimese käitumisele 40 aastat.

Wrighti hinnangul ei mõjuta inimese käitumist värv ise, vaid selle intensiivsus. "Tugev kirgas värv ergutab, mahedama tooniga värv rahustab," ütles ta veebilehele A Life of Productivity.

Uuringud näitavad ka, et iga värv mõjutab erinevat osa meist. Psühholoogilisest aspektist on neli peamist värvi punane, sinine, kollane ja roheline, selgitas Wright.

Punane mõjutab keha, sinine mõistust, kollane emotsioone, ego ja enesekindlust ning vajalikku tasakaalu mõistuse, keha ja emotsioonide vahel mõjutab roheline värv.

> **Loovus ja millegi uue väljamõtlemine nõuab julgust – sellepärast töötab kollane sellises keskkonnas hästi.**
>
> **värvipsühholoog Angela Wright**

Millist varjundit valida?

Sobiva värvi valimisel otsusta kõigepealt, milline peaks olema põhivärv või nende kombinatsioon.

Seejärel vali värvitoon ja otsusta, kas tahad, et värv ergutaks või rahustaks, ja vali selle järgi tooni intensiivsus.

Värvipsühholoog Angela Wrighti sõnul on inimestele kaasa sündinud väga täpne värvitaju, eriti meile sobiva värvi valimisel.

Seega soovitab ta õige tooni valimisel usaldada oma kõhutunnet, aga alles siis, kui oled välja selgitanud, millist osa endast tahad mõjutada.

Veel üks nipp: värvid on väga harva eraldiseisvad, üldjuhul on neil ümber teised värvid. "Värv töötab samamoodi nagu muusika – pole olemas valesid noote. Samamoodi ei ole olemas valesid värve. Küsimus on, kuidas neid kasutada," selgitas Wright. Värv ei tekita erilist emotsiooni, kuni ta ei ole koos teiste värvidega, ja sel juhul sõltub inimesest, kas tal tekib neid nähes positiivne või negatiivne reaktsioon.

TEHNOLOOGIA

Apple'i arvutid pole enam maailma parimad

Väljaande Laptop Magazine avaldatud paremate ja halvemate sülearvutitootjate edetabelis kukkus võrreldes eelmise aastaga enim Apple.

Väljaanne reastab kvaliteeti, uudsust, kasutajatuge, disaini ning hinda silmas pidades kümme suuremat sülearvutitootjat.

Edetabelit on tehtud 2010. aastast peale ning kõigil kordadel on esikohal trooninud Apple. Uues pingereas on ettevõte kukkunud aga 5. positsioonile. Väljaanne kirjutab, et Apple'i toodangule anti eelmisel aastal pigem tagasihoidlikke hinnanguid, samuti on Apple'i sülearvutid väga kallid ning neil pole piisavalt porte ehk kasutaja on vaat et sunnitud ostma adapteri.

Esimese koha hõivas Lenovo, kelle puhul tuuakse esile nii hea kestvusega aku kui ka ilus disain.

2. koht – Asus. Väljaanne märgib head hinna ja kvaliteedi suhet, samuti pilkupüüdvat disaini.

3. koht – Dell. Tähelepanu juhitakse edasiminekule disainis ja arvutitele antavale pikaajalisele garantiile.

4. koht – HP. Väljaanne kiidab HP Ultrabooke ning pikka garantiiaega.

5. koht – Apple. Kuigi MacBookid on õhukesed, võimsad ja ilusad, käib arvuti soetamine paljudele inimestele üle jõu. Kasutajatugi ja garantiiaeg ei kannata teiste arvutitootjatega võrdlemist ning vajavad parendamist.

6. koht – Acer. Parimad punktid kasutajatoe valdkonnas, samuti pakub ettevõte soodsaid arvuteid. Küll aga on toodetele antav keskmine hinne üsna keskpärane.

7. koht – MSI. Pakub laia valikuid sülearvuteid mänguritele. Kuigi MSI seadmed on võimsad, on kasutajatugi väga tagasihoidlik, leiab väljaanne.

8. koht – Razer. Esimest korda nimistus, toodab sülearvuteid arvutimängusõpradele, samuti on valikus mõned Ultrabookid. Kuigi kvaliteet on neil hea, on tehniline tugi kehv.

9. koht – Samsung. Andis välja mõne uue ja uuendusliku Chromebooki, ent hinnangud neile on pigem keskpärased. Kasutajatugi samuti kehvapoolne.

10. koht – Microsoft. Ettevõte ei tulnud eriti millegagi Laptop Magazine'i testperioodil välja. Microsoftil on mõned head sülearvutid, kuid need on äärmiselt kallid.

ÄRIPÄEV.EE

5. KÜTUSETURU AASTAKONVERENTS:

MUUTUSTE AASTAD 2017–2020

27. APRILL 2017

Eesti kütuseturgu ootavad ees muutuste aastad. Sellel aastal on konverentsi fookuses enneköike Eesti siseturu muudatused ning uuendused.

Kütuseturu muudatused puudutavad paljusid sektoreid.
Konverentsi eesmärk on tuua kokku kõik turu osapooled, juhid ja otsustajad: kütuse jae- ja hulgimüüjad, transpordi- ja logistikafirmad, tööstus-, kaubandus- ja põllumajandussektor, riigisektor, erialaliidud jpt.

TEEMAD:

- **Eesti kütuseturu regulatsioonid lähiaastatel;**
- **fossiilkütuste ja alternatiivkütuste sunnitud sõbrunemine tanklates;**
- **Eesti kütuseturu uuringu 2017 – esmaesitlus, järeldused ja tarbimise tulevikuvaade;**
- **maailma kütuseturu võimalikud arengud;**
- **kütuse käitlemise e-keskkond – muudatused müüjatele ja käitlejatele;**
- **biokütuste tarnimise kohustus ning kas kõik masinad kannatavad biokütust;**
- **lisaks 2 arutlusringi**

Eesti kütuseturu regulatsioonidest lähiaastatel räägib keskkonnaminister **Marko Pomerants**. Päeva modereerib Eesti Õliühingu esimees **Toomas Saks**. Lisaks astuvad lavale rahandusministeeriumi, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, maksu- ja tolliameti, OSPA, Swedbanki, ERAA, AMTELi, Kantar Emori, Via3L Speditioni esindajad.

SOODUSHIND VEEL VAID TÄNA, 13. APRILL k.a

249 € +km/osaleja, 3 või enama osaleja korral ettevõttest **219 €** +km/osaleja.
Tavahind 329+km, 3 või enama osaleja korral ettevõttest 249 €+km/osaleja

JUBA LIGI 60 OSALEJAT

VAATA OSALEJATE NIMEKIRJA JA TÄIENDATUD PROGRAMMI NING REGISTREERU: www.logistikauudised.ee

Lisainfo programmijuhilt: Anu Soomets, anu.soomets@aripaev.ee, +372 516 4397

KORRALDAJAD: Äripäev, Logistikauudised.ee, Eesti Õliühing
TOETAJAD: KANTAR EMOR, KÖMMI ASEMEL

toimetaja Anett Rannamets
tel 667 0218
anett.rannamets@aripaev.ee

Äripäev
13. aprill 2017

▲ **Kuna suvila on ratastel, on põgenemisruumi võimalik kutsuda kõikjale üle terve Eesti.** FOTOD: 360 KRAADI

VABA AEG

Ratastel põgenemisruum

Kujutage end ette situatsioonis, kus metsas ringi uidates leiate järsku haagissuvila.

LIINA KANARBIK
kaasautor

Uudishimuliku eestlasena katsute kohe ust ning kui selgub, et see on lukust lahti, astute sisse. Ringi vaadates mõistate kiiresti, et maja omanik tegeleb õudust tekitavate asjadega ning hetkegi mõtlemata tahate majast lahkuda, uks aga on lukustunud ning aknast paistab lähenev majaomanik. Teil on aega kolmkümmend minutit, et majast pääseda.

Põgenemisruum kas või oma kodu õuel

Eestis koguvad populaarsust põgenemistoad ja -ruumid, mis panevad igas vanuses inimeste kreatiivsuse ning loogilise mõtlemise proovile.

Põgenemisruumid loodi sarnase arvutimängu eeskujul ning esimeseks põgenemisruumiks peetakse 2008. aastal Jaapanis loodud "Real Escape Game'i", mis kulutulena levis üle kogu maailma. Eestisse jõudsid põgenemistoad 2014. aasta lõpus. Nüüdseks on erinevaid teematubasid üle Eesti päris mitu.

Seiklushuviline saab ise valida, kas soovib põgeneda Dracula temaatikaga toast või hoopiski KGB kambritest. Seiklus- ja matkafirma 360 KRAADI on aga esimene Eestis, kelle põgenemisruumi saab tellida kõikjale üle Eesti.

Kuidas lahendada mõistatus ning põgeneda ruumist ja seda kõike piiratud aja jooksul? Seiklus- ja matkafirma 360 KRAADI on põgenemisruumid viinud uuele tasemele. "Meie põgenemisruum on sõna otseses mõttes mobiilne ja eesmärk ongi, et saaks mängida kohtades, kus statsionaarset ruumi ei ole," ütles seiklusfirma esindaja Alar Linna. Nende mängutuba saab kutsuda kõikjale üle Eesti. Vajalik on vaid ligipääs autoga ning elektri olemasolu 100 meetri raadiuses.

Teistest täiesti erinev

360 KRAADI hakkas sedasorti mobiilse põgenemisruumi teenust pakkuma ligi kolm aastat tagasi. "Olime põgenemisruumide arenguga kursis ja teinud ka varem erinevaid seiklusmänge, kus on sarnased legendid ja elemendid kasutuses. Majaks vormisine need ideed tänu nõudlusele," rääkis Linna. "Kogu legendi, tehnilised lahendused ja kõik muu tegime oma jõududega. Aega kulus ehitamisele kaks kuud."

Selleks, et maja oleks omamoodi ning pakuks põnevust ka inimestele, kes on teisigi põgenemisruume külastanud, hoidis Alar Linna enne maja loomist sarnastest asutustest eemale.

"Mina ise ei käinud enne ehitamist ja legendi koostamist teadlikult teiste ruume Eestis vaatamas ega olnud ka varem ühtegi mängu läbi mänginud," ütles Linna, tuues põhjuseks selle, et tahes-tahtmata kiputakse siis teistest šnitti võtma, kuid nüüd on nad täiesti omanäolised.

Lauri Esko, kes on külastanud pea kõiki Eestis olevaid põgenemisruume, tunnistas, et enne "Suvila" külastamist oli ta pisut kahtleval seisukohal. "Olin alguses skeptiline liikuva põgenemiseruumi suhtes selle väiksuse pärast. Aga mäng oli äge ja loogiline! Olles käinud enamikus Eesti *exit-room*'ides, võib öelda, et see on üks parimatest," soovitas Esko.

Põgenemisruumis "Suvila" saab korraga olla kaks kuni viis inimest ning mõistatuste lahendamiseks on aega pool tundi. Arvestama peab ka sellega, et suvila omanik askeldab maja ees ning kogu tegevus peab toimuma vaikselt.

Närvekõditav proovilepanek

Linna ütles, et sageli on inimesed nende põgenemisruumi suhtes skeptilised just selle väiksuse tõttu. "Peamiselt peljatakse, et ruum on väike ja viiekesi seal toimetada on kas kitsas või liiga igav. Aga ei kumbagi," lisas ta. Kuigi ruum on väike, siis nuputamist ja mõtlemist jagub küllaga.

"Suvila" on eriti populaarne firmade suvepäevadel ning väliüritustel, kus seda saab kombineerida erinevate ajaveetmisvõimalustega, nagu näiteks matkamine või isegi discgolf.

▲ **Kuigi kaasaskantav suvila on üsna väike, ei ole põhjust muretsemiseks, sest ruumi on kuni viiele inimesele ülesannete lahendamiseks siiski piisavalt.**

2–5
inimest mahub korraga põgenemisruumi "Suvila", kus on mõistatuste lahendamiseks aega maksimaalselt pool tundi.

FOOKUSES
Põgenemisruum "Suvila"

Seiklus- ja matkafirma 360 KRAADI
Leiva 3, Tallinn
Kuni 5 tunniks 520 eurot
Kuni 8 tunniks 790 eurot
Põgenemisruumi saab käigus hoida kuni kümme tundi, selle ajaga jõuab mängida kuni 100 inimest.
Kehtib kõikjal Eestis, asukohast sõltumata.
www.360kraadi.ee

"Meie põgenemisruum on sõna otseses mõttes mobiilne ja eesmärk ongi, et saaks mängida kohtades, kus statsionaarset ruumi ei ole.
Alar Linna

Fideelia-Signe Roots. *Naistraktorist mängib akordionit.* Foto. 2016/17

NÄITUS

Lõuendil maaelu

MERILIN METS
kaasautor

Maalehe 30. sünnipäevale pühendatud Eesti kunstnike liidu aastanäitus lahkab vaheldusek traditsioonilistele kunstiteemadele seekord hoopis maaelu.

Projekt algatati koostöös ajalehega, mis juba väärikas hulk aastaid kajastab ainsana elu Eesti maapiirkondades ning sellega seonduvaid rõõme ja kitsaskohtasid. Kuna enamiku näitusel osalevate kunstnike jaoks tähendab elu maal pigem kohustustevaba suvitamist, pakkus kõnealune teema üsnagi suurt väljakutset.

Kuraatori Mari Karatu sõnul vahendavad näituse jaoks loodud taiesed pigem reaalsusekauget nostalgilist, romantilist ja utoopilist pilti maaelust. Autorite eesmärk tundub olevat pigem kunstiline interpretatsioon kui ratsionaalne lähenemine ainesele.

Passiivse giidina toimib Maalehe 2. märtsi erinumber, milles maarahva jaoks oluliste infolõikude vahele pikitud pildid tuntud kunstnike maalidest ning põgus sissepõige projekti teemaderingi teevad näitusele hea sissejuhatuse. Tasuta lehe saab iga külastaja endaga kaasa haarata.

Seos kirja ja kunsti vahel

Tore sümbioos valitseb lambapügamisest kirjutava artikli ning Nelly Drelli maali "Lamba pügamine" vahel, mis ühel lehel avaldatuna moodustavad kena terviku. Kui artikkel räägib pügamisest kui raskest tööst ning spordialast, siis kunstniku maal väljendab isiklikku kokkupõrget idüllilise ettekujutluse ning reaalsuse vahel. Ehtne kogemus lambapidaja rollis on pannud kunstniku veel enam austama loomakasvatajate rasket argipäeva ning tõdema, et ise ta selle juurde tagasi ei pöörduks.

Väljapanekult leiab suuremas osas maale, kuid ka installatsioone, skulptuure ning videoid. Kunstihoonesse mahub ütlemata palju erinevaid töid, muu hulgas ka pikka peenart meenutav kastitäis ehtsat mulda. Oma lihtsuses tore ning muigama panev on Rao Heidmetsa video musta-valgekirjust lehmast, kes inimhääle kaudu peab monoloogi globaliseerumisest ja lõimumisest, rõhutades seejuures enda rahumeelset ning tolereerivat iseloomu. Huumorile vastandub Fideelia-Signe Roots melanhoolsete videotega lähiminevikus tegutsenud naistraktoristide elust, kujutades kunagisi kangelasi üsna üksildasest aspektist.

Näitusesaali on välja pandud ka väikestele maakohtadele iseloomulik stend kõikvõimalike kuulutustega, mis pakuvad tooteid-teenuseid ning teavitavad tulevastest põnevatest sündmustest. Sealt leiab ka hinnakirja kevadnäitusel osalevate kunstnike töödest, mida soovijad endale osta saavad.

15. aprillil algusega kell 14.00 toimub näitusel viimane publikutuur, kus Kunstihoone programmijuht avab külastajatele ekspositsiooni tagamaid.

KAASAEGNE KUNST
"Elust maal"

Tallinna Kunstihoone/ Vabaduse väljak 8, Tallinn
Näitus avatud 16. aprillini
www.kunstihoone.ee

TEATER

Killuke ajatust Vargamäest

ANETT RANNAMETS
Puhkepäeva toimetaja

"Tõde ja õigus" on ja ilmselt ka jääb Eesti kõige armastatumaks kirjandusklassikaks, millest suuremat või väiksemat osa teavad kõik. Nüüd on aeg osakest Vargamäest tutvustada ka lastele.

Ugala kutsub lapsi veel värske värvi järele lõhnavat Eesti kõige uuemat teatrimaja uudistama. Kuigi "Tõde ja õigus" on laste jaoks üsnagi keeruline lugemine, on selle lavale seadmine kirjandusklassika tutvustamiseks suurepärane idee.

Tee tööd ja näe vaeva

Kes seda paremini oskaks kui Urmas Lennuk, keda võib julgelt Tammsaare parimaks asjatundjaks nimetada. Põhjendatult, sest nagu lavastaja armastab ajalukku läinud kirjameest ja tema sõnu, nii ka Eesti teatripublik.

Milleks laenata välismaiseid muinasjutte, kui meil on raamaturiiulitel aegumatu Tammsaare. Lennuk võtab sulemehe teksti ja leiab ridade vahelt alati midagi uut.

Lugu on tuttav – Pearu läheb peast täitsa hulluks, kui tema uueks naabriks tuleb Andres koos Krõõdaga. Varem oli Pearu ikka nalja-, raha- ja muidumees, nääride ajal isegi näärimees. Uute naabrite tulek võtab aga vaese mehe päris võhmale. Suures hädas mõtleb ta ühe rumaluse teise järel välja.

Andres tahab Vargamäel hirmsal kombel tööd teha, ei saa kohe muidu elada. Kui tema tööd ei tee, siis tunneb, et võib kohe haigeks jääda. Enne jääb söök söömata kui töö tegemata.

Muidugi ei puudu lavastusest ka Mari ja Juss, kes ajavad Vargamäel oma asju. Nagu Sauna-Madis ja tema naine Anugi. Madis ikka armastab öelda – elame siin Eestimaal nagu kärbsed kakahunnikul. Aga isegi kärbsed kakahunnikul mõistavad, et armastuseta pole mitte millelgi mõtet.

Tegu on muusikalise rännakuga läbi värvide, nalja ja pisarate. "Lugu mehest, kes ei julgenud olulisel hetkel kallistada neid, kes talle kallid olid. Aga samas on seal pilguheit kõigisse olulisematesse "Tõe ja õiguse" esimese osa tegelastesse. Eks ta ongi selline läbirännak kõigest, mis selles romaanis olulist juhtub. Selline lühike, katkendlik ümberjutustus. Nagu mingi muistne lapitekk," kirjeldas Lennuk.

Kurbus ja rõõm käsikäes

Etendus on mõeldud lastele, kes väikese nalja kõrval ei karda ka killukest nukrust. Muidugi on oodatud ka kõik vanemad, kes juba Tammsaarega tutvust teinud – võib-olla on see suurepärane võimalus, et leida igihaljast loost uusi nüansse ja mõtteterasid.

▲ **Laval armastatud näitleja Adeele Sepp.** FOTO: HEIGO TEDER

LASTELE
"Vai-vai vaene Vargamäe"

Ugala teater
Alates 7. eluaastast
Lasvataja: Urmas Lennuk
Osades: Rait Õunapuu, Adeele Sepp, Ringo Ramul, Tarvo Vridolin, Kata-Riina Luide, Andres Tabun ja Vilma Luik
Esietendus 13. aprillil
Piletid 12 eurot

TOIMETAJA VEERG

Põhjendamata kriitika

Öeldakse, et inimestele meeldib, kui teistel läheb hästi, kuid kindlasti mitte paremini kui neil endal.

See võib kõlada mõnevõrra kummaliselt, kuid ma olen viimasel ajal hakanud teisi enda ümber pingsamalt jälgima.

Olen avastanud ja väga tihti tähele pannud, et paljud otsivad koledal kombel kellestki teisest kõneledes negatiivseid ja puudulikke omadusi.

Selle asemel, et tunnistada ja öelda: "Ta on tegelikult väga kena inimene," pistetakse kõnealune isik kõige naha ja karvadega kinni. Tehakse ta läbimõtlemata täiesti alusetult pihuks ja põrmuks.

Aru pärides ja küsides: "Miks? Mis ta sulle teinud on," tuleb mõtlemata tulise jutiga vastuseks ebakindel, kuid kaitsev "mitte midagi".

Kui statistiliselt mõtlema hakata, on hea, kui sõnu niigi tublisti välja saab tiritud. Paljudel juhtudel tundub, nagu tegu oleks eriti kõva pähkliga, mis inimesed nagu võluväel kohutavalt sõnakehvaks muudab.

See on suurepärane näide sellest, kuidas ei suudeta leppida, et kellelgi teisel läheb mõnes vallas paremini. Olgu teemaks raha, töö või isegi suhted ja välimus. Lihtsam on tegeleda põhjendamata, kuid veenva kriitikaga. Lõpuks jää või isegi uskuma.

Ameerika ajakirjanik Andy Rooney on öelnud: "Vesteldes pidage meeles, et teie olete rohkem kui keegi teine huvitatud sellest, mis teil öelda on."

Kulutatakse oma väärtuslikku energiat kellegi teise halvustamisele, kuid võiks tegeleda hoopiski olukorra leppimisega. Vastasel juhul jääb lihtsalt väga rumal mulje. Öeldakse ju, et see, mida Susie ütleb Sally kohta, kõneleb Susiest rohkem kui Sallyst.

On täiesti okei, et eksisteerib edukamaid inimesi. See on paratamatu. Keskenduda tuleks hoopis iseendale: mida mina saaksin teha, et oleksin endaga rahul. Et poleks põhjust võrrelda end kellegi teisega. Et see kunagi enam mõttessegi ei tuleks.

ANETT RANNAMETS
anett.rannamets@aripaev.ee

On täiesti okei, et eksisteerib edukamaid inimesi.

13.04

jõuab publiku ette tsirkusestuudio Folie lasteetendus "Siis, kui sa magad". Jutustatakse lugu sellest, mis võib juhtuda ühes pisikeses nurgapealses poekeses pärast sulgemisaega. Artistideks noored vanuses 11–16. Mängitakse Kumu auditoorimis. www.tsirkus.ee

13.04

esineb Tallinnas Kultuurikatlas bassisõpradele 2003. aastast tegutsenud ja igas vanuserühmas palavalt armastatud Inglise elektroonilise muusika duo Chase and Status. Muusikud toob publiku ette üritustesari Grind. www. kultuurikatel.ee

toimetaja Anett Rannamets
tel 667 0218
anett.rannamets@aripaev.ee
Äripäev
13. aprill 2017

MART RAUN SOOVITAB

TOP5 Arnold Schwarzeneggeri filmi

1. **"Pikk Hüvastijätt" (1973).** Kuigi Schwarzeneggeri filmikarjäär sai alguse paar aastat varem kurikuulsas fantaasiakomöödias "Herakles New Yorgis" (1969), on tema teine film vaieldamatult kõige tugevam teos. Robert Altmani stiilne ja teravmeelne detektiivilugu põhineb Raymond Chandleri samanimelisel romaanil. Loo peategelaseks on eradetektiiv Philip Marlowe (Elliott Gould), kes proovib aidata parimat sõpra, keda süüdistatakse oma naise mõrvas. Schwarzeneggeri kanda on episoodiline taustaroll, ent ta esineb märkimisväärselt filmi ühes kõige meeldejäävamas stseenis.

2. **"Barbar Conan" (1982).** Conani tegelaskuju pärineb *pulp*-kirjaniku Robert E. Howardi loomingust, keda peetakse mõõga ja nõiduse filmi alažanri loojaks. Režissöör John Milius, kelle sulest pärineb ka "Tänapäeva apokalüpsis" (1979) stsenaarium, lõi "Barbar Conaniga" müütilise loo kättemaksust ja kangelaseks kasvamisest. Film meenutab ooperit: vähene dialoog, visuaalne lugu ja suurejooneline kujundus. Conan on Schwarzeneggeri läbilöögiroll.

▲ Schwarzenegger filmis "Barbar Conan"

3. **"Terminaator" (1984) & "Terminaator 2: Kohtupäev" (1991).** Ajas tagasi läkitatud armutu tapamasin-Terminaator tegi mehe maailmakuulsaks ja on siiamaani tema ikooniline roll. Noor lavastaja James Cameron, kes tegi Arnoldiga kolm mängufilmi, tundis hästi mehe tugevaid külgi ning suutis temast välja tuua parima. Kui originaalis kehastab Arnold pahalast, siis järgnevas on ta kangelane.

4. **"Kiskja" (1987).** "Visa hinge" lavastaja John McTiernani käe all valmis 1980ndate üks märgilisemaid tulnuka- ja märulifilme. CIA käsul saadetakse USA erirühm salajasele operatsiooile džunglisse, kus nende ülesandeks on päästa pantvangi langenud sõdurid. Tagantjärele vaadates on huvitav märkida, et neli filmi peaosatäitjat suundus hiljem poliitikasse ning kahest said kubernerid.

5. **"Täielik mäluvahetus" (1990).** Paul Verhoeveni ("Ürginstinkt", "Robocop") lavastatud film põhineb kuulsa ulmekirjaniku Philip K. Dicki ("Blade Runner") lühilool. Ehitustööline Douglas Quaid (Schwarzenegger) unistab reisist Marsile. Et sinna pääseda, läheb ta firmasse, kus siirdatakse puhkusereisidest võltsmälestusi. Mäluülekandes läheb midagi valesti ja mehes tekivad identiteedikahtlused, mis annavad võimaluse päriselt Marsile minna ja sealt vastused leida.

▲ Filmistaar "Täielikus mäluvahetuses"

▲ Arnold Schwarzenegger saab Romani rollis näidata meeleheidet ja sisemisi läbielamisi. FOTOD: TOOTJA

KINO

Traagiline lugu, mis vajaks rohkem uurimist

2002. aasta 1. juulil põrkasid Saksamaa Baden-Württembergi liidumaal asuva Überlingeni linna kohal lennujuhtimisvea tõttu kokku Baškiiria riikliku lennukompanii Bashkirian Airlines reisi- ja DHLi kaubalennuk.

MART RAUN
filmitegija ja -blogija

Ajalukku läinud Überlingeni nimeline lennukatastroof ning sellele järgnevad sündmused, mis leidsid aset 478 päeva pärast õnnetust, on filmi "Kõik, mis juhtub pärast" aluseks.

Draama keskmes on kaks tegelast. Esimeseks ehitusspetsialistist Roman Melnyk (Arnold Schwarzenegger), kes kaotab katastroofis oma naise ja lapseootel tütre. Teiseks lennujuhtimiskeskuses töötav pereisa Jake Bonano (Scoot McNairy), kes tunneb end juhtunus süüdi ning langeb seetõttu depressiooni. Kumbki mees ei suuda pärast traagilist sündmust eluga edasi minna. Ainus, mis Romani tegutsema sunnib, on eesmärk leida inimene, kes juhtunu eest vastutaks.

Märulikangelase tõsisem roll

Tegu on kaotusest ja leinast jutustava sünge filmiga. Need, kes ootavad Schwarzeneggeri filmidelt tüüpilist meelelahutust, võivad pettuda.

Action'i-kangelane, kes on tuntuks saanud eelkõige märulifilmide, komöödiate ja tsitaatidega, üritab vanemas eas oma iidoli Clint Eastwoodi eeskujul katsetada tõsisemaid rolle. Nagu zombidraamas "Maggie" (2015) on mehe osatäitmine ka selles linateoses pigem sissepoole ja vaoshoitud.

Schwarzeneggeri piirid näitlejana on siiski tuntavad. Mees ei ole draamatilises rollis täiesti veenev, ent näitab potentsiaali. Kanda on paar üsnagi emotsionaalset stseeni, näiteks tütre surnukeha leidmine, kus ta lihtsate vahenditega on päris mõjuv.

◀ Lennujuhtimiskeskuses õnnetuse ajal töötanud Jake Bonano (Scoot McNairy) tunneb end juhtunus süüdi ning langeb sügavasse depressiooni.

Endise California kuberneri head osatäitmised on sõltunud korralikust materjalist ja headest lavastajatest, kes on suutnud temast parima välja tuua. Ent režissöör Elliott Lesteri ("Blitz") ja stsenarist Javier Gullóni ("Vaenlane") käe all jääb Arnoldi kehastatud tegelaskuju poolele teele. Nii tema kui ka lennujuhti kehastava Scoot McNairy tegelaskujudel jääb vajaka sügavusest, karakteri arengust ja ehedusest. Teostus on lihtsakoeline, dialoog kohati kohmakaks. Mõned karakterid mõjuvad karikatuurselt ning muusika rõhub liigselt emotsioonidele.

Mõtlemapanev lugu

Tegu on aeglase ja ebatüüpilise jutustusega, kus palju ei juhtu. Pigem huvitab filmitegijaid koorem, mida tegelased endaga kannavad.

Kahjuks see täielikult ei toimi. Paljud stseenid kordavad samu teemasid ning puudu jääb varjundirikkusest.

Kunagise Mr. Universumi tõsise osatäitmise pärast võib filmi vaadata. Uus suund tundub vanale ja habetunud Schwarzeneggerile sobivat. Loodetavasti leiab ta peagi parema käsikirja ja lavastaja.

Traagiline lugu paneb mõtlema ning jääb mõneks ajaks hinge kriipima. Samamoodi ka tunne, et nii huvitavast loost oleks saanud palju tugevama ja terviklikuma filmi.

DRAAMA

Kõik, mis juhtub pärast (Aftermath)

Režissöör: Elliott Lester
Osades: Arnold Schwarzenegger, Maggie Grace, Scoot McNairy, Kevin Zegers, Hannah Ware

LOE VEEBIST

Mart Rauni filmiblogi
martraun.wordpress.com

BALLETT

Igihaljas armastuslugu

◀ **"Giselle" on ballett, millest leiab alati midagi uut.** FOTO: RAHVUSOOPER ESTONIA

ANETT RANNAMETS
Puhkepäeva toimetaja

Rahvusooperis Estonia pääsevad läbi imelise tantsu lavale igavikulised armastuse teemad. Tegemist on Adolphe Charles Adami imeilusa balletiga "Giselle", mida Tšaikovski ja Petipa pidasid üheks täiuslikumaks balletiks.

Adolphe Charles Adam oli prantsuse helilooja, kes sai tuntuks just lavamuusika autorina.

Kuigi helilooming oli tema süda, töötas ta ka kriitikuna ning tegeles lisaks kompositsiooni õpetamisega mainekas Pariisi konservatooriumis.

Tema kõige kuulsamaks teoseks peetaksegi balletti "Giselle", mille maailma esietendus toimus 28. juunil 1841 Salle Le Peletier's Pariisis.

KLASSIKA
Adolphe Charles Adam "Giselle"

Rahvusooper Estonia
Koreograaf-lavastaja Mary Skeaping
Esietendus 7. aprill
Piletid 11–38

Balletti pole asjata nimetatud oma ajastu parimaks balletiks ja vääriliseks järglaseks kümme aastat varem esietendunud "Sülfiidile", sest see on alates esmaettekandest inspireerinud mitmeid koreograafide ja lavakunstnike põlvkõndi ning teeb seda siiani.

Tegemist on looga, milles on esindatud üdini romantilised ja surematud teemad – igavikuline armastus, traagiline reetmine ja unistamine.

Selles loos sulanduvad imeliseks tervikuks suurepärane süžee, muusika ja ebamaiselt õhuline liikumine. Aluseks on võetud kaks kummituslugu: Victor Hugo luuletus "Fantoomid" ja Heinrich Heine poeem "Saksamaa: talvemuinasjutt", millest sündis müstiline ja ülev libreto.

Igavikuline klassika

Tegemist on tõeliselt kauni muinasjutuga, kus meeleheide ja murtud süda hukutavad voorusliku külaneiu Giselle'i. Pärast surma liitub ta hüljatud pruutide kättemaksuhimuliste hingede ehk vilidega. Kui Giselle'i armastatu Albrecht süümepiinades neiu hauale läheb, suudab vaid naise kustumatu armastus noormehe vilide nõiduslikust ja hukutavast tantsukeerisest päästa.

Giselle'i roll nõuab tehnilist perfektsust ja silmapaistvalt head näitlemisoskust. Balleti võlu võib kokku võtta 20. sajandi ühe silmapaistvaima koreograafi George Balanchine'i sõnadega: "Nagu "Hamletki" on "Giselle" klassika, inimesed tulevad "Giselle'i" ja nimiosa tantsivaid baleriine vaatama samal põhjusel, miks meie läheme taas vaatama "Hamleti" tõlgendusi – avastame sealt enda jaoks alati midagi uut."

Ka Eesti teatrites on balletti mitu korda varem tehtud. Sel korral, Rahvusooperis Estonia, seavad selle lavale Inglismaalt pärit koreograafid ja lavakunstnikud.

KOOMIKS

KONTSERT

Noor mees ja orel

ANETT RANNAMETS
Puhkepäeva toimetaja

Cameron Carpenter on USA orelikunstnik, kes tunneb muusikainstrumenti ilmselt sama hästi nagu oma viite sõrme või isegi paremini. Aprillis on fantastilist muusikut võimalik oma silmaga näha ka Eestis Nordea kontserdimajas või Vanemuise Kontserdisaalis.

Virtuoosiks nimetatud Carpenter on 35aastane ja vallutab järjest paljusid maailma suurlavasid.

Üllatuslikul kombel ei ole tema vahendiks mõni noorte seas populaarne instrument, vaid pillide kuningaks nimetatud orel.

Öeldakse, et kontserdilavad pole varem sellist orelivirtuoosi nagu Cameron Carpenter näinud. Teda iseloomustab üleküllane tunnustus ja vaidlused, kindlasti teistest suurem rahvusvaheline nähtavus ja sensatsioon, fenomenaalsed klassikatöötlused riski piiril, rokkstaari välimus ja suhtlemine publikuga.

Cameroni võib esinemas näha kõikjal – nüüd saabub ta ka Eestisse koos oma "reisioreliga". Ligi tonn kaaluva International Touring Organi võimas helisüsteem täidab lava äärest ääreni.

Esitamisele tulevad selliste suurkujude teosed nagu Bach, Tšaikovski, Wagner ja Piazzolla.

Huvitava väljanägemisega sensatsiooniline muusik võtab klassika ja paneb selle uuenduslikult läbi võimsa orelikõla lae alla helisma.

Kuigi klassikaline muusika on juba iseenesest olemuselt grandioosne, võib ennustada, et kui lisada sellele orelikõla ja uuenduslikud käigud, sünnib sellest kõigest midagi äärmiselt erakordset.

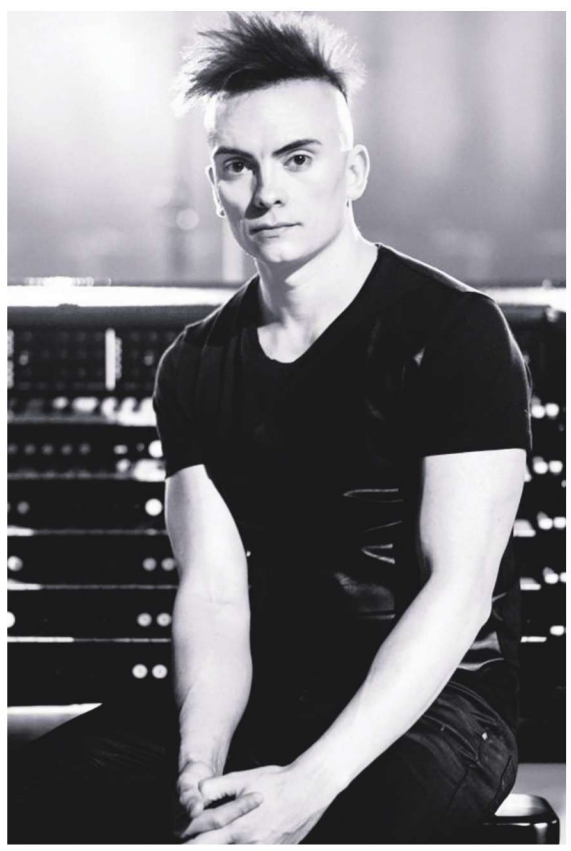

▲ **Rokkstaarivälimusega kaasaegne orelikunstnik Cameron Carpenter.** FOTO: KORRALDAJA

ORELIMUUSIKA
Orelivirutoos Cameron Carpenter

19. aprill Tallinnas Nordea Kontserdimajas
20. aprill Tartus Vanemuise Kontserdisaalis
Piletid 16–50

toimetaja Anett Rannamets
tel 667 0218
anett.rannamets@aripaev.ee

Äripäev
13. aprill 2017

▲ **Kui valida laud, mis on aknast kaugemal, jääb Tallinna südalinna hall ja masendav argpäev märkamata.** FOTOD: RAUL MEE

RESTORANITEST

Südalinna Tuhkatriinu

Trööstitus ja viletsa arhitektuuriga Tallinna südames, kus kohtuvad betoon ja asfalt, asub Tallink City hotelli restoran Sume.

HEIDI VIHMA
kaasautor

▲ **Tumedaid toone tasakaalustavad seintel ilusad maastikufotod.**

Tegemist oleks nagu Tuhkatriinuga. Kehvas kleidis ja imeliku nimega, kuid sisimas hea südamega.

Võib oletada, et nimevahetusega üritati betoonkõrbe äärel asuva hotelli restorani natukenegi inimlikkust juurde lisada.

Meeliülendav kokakunst

"Tume ja pehme, hämar ja mahe," aitab õigekeelsussõnaraamat, kui Sumedast sumedust otsin.

Tume ja hämar – peaaegu, kui ei juhtu aknaalust lauda valima, mida ei soovita, sest vaade Viru Keskuse eklektilisele hallusele on restorani akendest eriti masendav. Pehme ja mahe – mitte eriti.

Kui istuda aknast võimalikult kaugele ja mööda vaadata kohatust nimest, ei jää nauding siiski tulemata.

Restorani viib uuele tasemele eelkõige kokk, keda võiks Sumedas nimetada tippude tipuks.

Tegemist on Heidi Pinnakuga. Ainsa naisega, kes on kokkade maailmameistrivõistlusteks peetaval Bocuse d'Ori võistlustel Eestit esindanud. Seejuures saavutas ta ka kõrgeima, 14. koha, mis Eestile osaks on saanud.

Täpsustuse huvides peab igaks juhuks mainima, et hiljem on samale kohale tulnud veel vaid kaks Eesti kokka – Dmitri Haljukov ja Dmitri Rooz.

Hommiku-*buffee* ja kiired soodsad ärilõunad käivad alati hotellirestoranide juurde, aga lisaks pakutakse Sumedas ka õhtu-*buffee*'d, millel kehtib reegel: maksa 12 eurot ja söö, palju jaksad.

Heidi Pinnaku kokakunstist täielikuma ülevaate saamiseks pühendusin siiski *A' la carte* menüüle, mis pakkus üksjagu põnevust. Eriti detailide ja ootamatute väikeste lisanditega.

Läbinisti meeliülendavaks ja naudinguliseks roaks oli mereanni-*chowder*. Ameerika Ühendriikidest pärinev tummine mereanniroog oli kujundatud üprisi jõuliseks. Vürtsikas, kergelt suitsumaitseline, täidlane, kuid samas tasakaalukas ja hõrk.

Harmoonia valitses ka tulise mulje jätnud tšillise paltuse ümber. Et hõrku kala ja pehmet kartulipüreed mitte üle mängida, oli tšillit lisatud mõõdukalt. Kala oli suurepärase kvaliteediga ja väga õrnalt küpsetatud. Maitsed sidus kokku kaunis laimi-sidrunimarinaad, mis tasapisi sulades roale hapukat täiendust pakkus.

Magustoidul on arenguruumi

Siiski polnud kõik peakoka poolt välja töötatud kombinatsioonid taldrikul realiseerunud.

Menüüs lubati tuunikala-kaheksajala duo esimesele poolele laimi ja ürtide maitseid ning ja teisele marinaadi. Tegelikkuses polnud tsitrust tunda ja kala ümbritses värviline pipravõru. Jõuline pipramäng oli õrnale tuunikalale liiast ja kaheksajalg jäi sootuks maitseta.

Sablee tartalett – uhke valge šokolaadisidrunikreemiga koogike eeskujulikul liivataignapõhjal oleks osutunud meeldivaks, kui kreem poleks teisi komponente totaalselt üle mänginud. Olin selle ees jõuetu – kook jäi lõpuni söömata.

HINNANG
Sume

Toit:	Teenindus:	Interjöör:	Kokku:
8	8	7	23

Aadress: A. Laikmaa 5, Tallinn
Telefon: 630 0800
Avatud: E–P 12–23
Pearoogade hinnavahemik: 13–20 eurot
Omanik: TLG Hotell OÜ
www.tallinkhotels.com

ÄRIPÄEV SOOVITAB
Äripäeva tunnustava märgi pälvinud restoranid

	toit	teenindus	interjöör
Bordoo, Tallinn	10	9	9
Haku, Tallinn	9	9	10
Leib Resto ja Aed, Tallinn	9	9	10
Pull, Tallinn	9	9	10
Salt, Tallinn	9	10	9
Ribe, Tallinn	9	9	9
Lucca Enoteca, Tallinn	8	10	9
Hõlm, Tartu	8	8	10
Mon Repos, Tallinn	10	7	9
Mr. Jakob, Otepää	8	8	10
FAO27, Tabasalu	8	7	10
GreenBakery, Tallinn	8	9	8
Korsten, Armastus & Hea Toit, Tallinn	9	6	10
La Tabla, Tallinn	8	8	9
Linnuküla Resto, Tallinn	9	7	9
MuSu, Tallinn	8	8	9
Noodle Box, Tallinn	10	9	6
Noot, Pärnu	9	8	8
Sardiinid, Tallinn	8	8	9
Taste of Asia, Tallinn	8	7	10
UmbRoht, Tartu	9	8	8
Vidrik, Sangaste	9	7	9
Villa Wesset, Pärnu	8	9	8
WuWei, Tallinn	8	8	9

"Äripäev soovitab" kleepsu pälvivad alates 2016. aastast söögikohad, mis saavad restoranitestis kokku 25 või rohkem punkti.

LOE VEEBIST
Äripäeva restoranitestid
www.aripaev.ee/restoranitest

Siin on head toidud ja meeldiv teenindus!
Äripäev soovitab
aripaev.ee/restoranitest

RAAMAT

Kaasakiskuv eneseotsing

KASPAR VIILUP
kaasautor, ERR

Esmapilgul tundub, et Jonas Hassen Khemiri "Kõik, mida ma ei mäleta" on pelgalt Põhjamaade krimka.

Noor mees sõidab vastu puud ja hukkub, aga nimetu kirjanik ei lepi selle vastusega. Kes on süüdi? Mis juhtus ohvri viimasel päeval? Kas tegu oli hoopis enesetapuga?

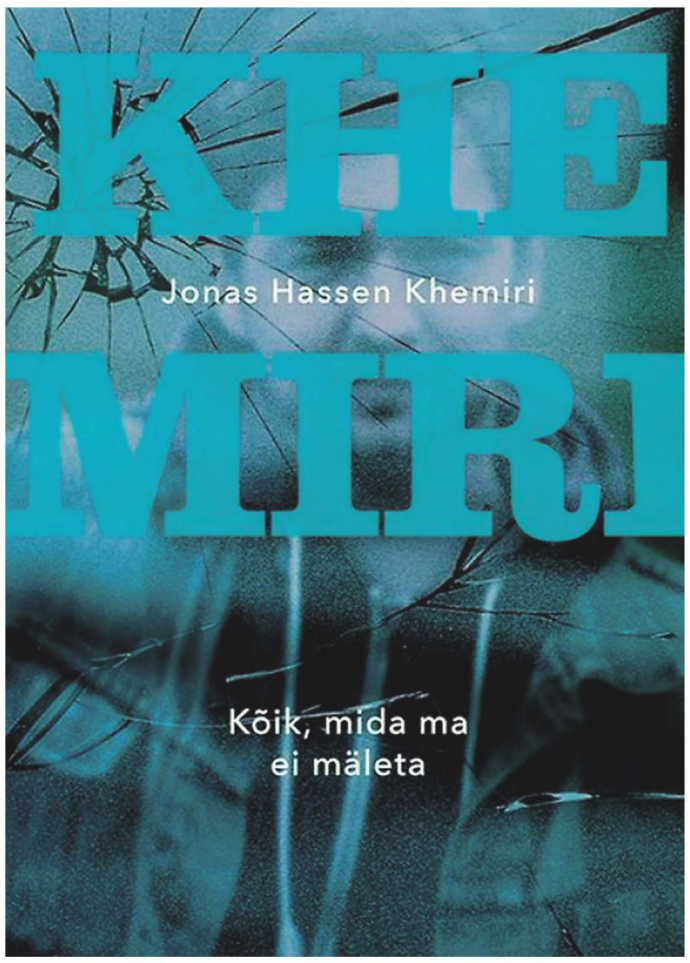

HINNANG
Jonas Hassen Khemiri "Kõik, mida ma ei mäleta"
10
Kirjastus: Varrak
Sari: Moodne Aeg

Rootsi Y-generatsioon

Tegelikult on Jonas Hassen Khemiri aga palju kavalam. Lähedase hukkumine on käimalükkavaks jõuks ühes hiiglaslikus mälestuste, igatsuste ja meenutuste rägastikus, kus joonistub välja pilt Rootsi Y-põlvkonna igapäevaelust. Pisikesed kuriteod, suured armastused, narkootikumid, pagulased – see on äärmiselt eluterve vaade ühe heaoluühiskonna töösipelgatele, kes ühest küljest õõnestavad liivalossi, ent samas hoiavad oma õlul.

On tõsiasi, et Rootsis on piir puhtaverelise rootslase ning sisserändaja vahel hägustumas ning see on ka "Kõik, mida ma ei mäleta" üheks lähtepunktiks. Autori omalaadne stiil, kus ta lühikeste tekstilõikude abil mõjutab aega ja ruumi endale sobivas suunas, jätab palju saladuseks. Tegelaste puhul on tajutav nende sugu ja sotsiaalne positsioon, kuid päritolu jääb tihti küsimuseks.

Pagulasprobleem ning päritoluküsimus on aga vaid üks paljudest teemadest. Khemiri kritiseerib Rootsi õigussüsteemi, tögab rahast sõltuvat maailmapilti ning ümbritseb selle kõik eksistentsialismiga. Teemad ei mõju distantseerivalt, autor ei võta autokraatlikku intelligendipositsiooni, vaid seisab lugeja poolel. Kõigest räägitakse lihtsas keeles läbi tavainimese argimurede.

Lihtsus, noorteromaanilik tekst ning krimiromaani sõrestik peidavad raamatu justkui enda taha ära. "Kõik, mida ma ei mäleta" võtab enda kaitseks triviaalsuse maski ega kutsu väga ligi. Seal taga on aga 21. sajandi Rootsi portree. Aus, vahetu ja inimlik.

Aktuaalsed teemad

Samasugune teos võiks sündida ükskõik kelle elust. Lähedase inimese hukkumine annab meenutustele uue hoo. Kõik hakkab tunduma pisut ilusam, veidi tähtsam, natukenegi tähenduslikum.

Kogu teos põhineb mälestustel ja meenutustel. Olevikus toimuvad vaid mõned dialoogid, ning seetõttu on lähedaste-sugulaste-sõprade juttudes kindlasti ka näpuotsatäis sentimentaalsust ja poeesiat, mida elus sellisel hulgal muidu ei ole.

Kerge lugemine, mille taga on suur ja südamlik maailm. Ei tea, miks, aga kogu teos resoneerub tugevalt "Trainspottinguga". Väikeste inimeste tähisuse tähtsus, rõõm pisikest asjadest – midagi kõigest sellisest. Soovitan väga.

PLAAT

Vana kooli räpi uus tulemine

SANDER RAJAMÄE
kaasautor

Millal see oligi, kui seda vana kooli asja veel tehti? Kaks tuhat ja midagi?

Aasta on 2017 ning ilmavalgust on näinud projekti 5LOOPS uus kauamängiv "2000misiganes".

Erinevalt eelmistest teostest on seda oluliselt rohkem lihvitud. Kohe nii hästi, et see särab nagu teemant Eesti konarlikul räpimaastikul. Martti Poom *alias* s'Poom on andnud plaadile oma kuju ja väljanägemise, pannud kõlama kaasahaaravad peanõksutamisrütmid ning ajanud kokku seltskonna, kes üheskoos plaadile oma loominguga jälje on jätnud.

HINNANG
5LOOPS "2000misiganes"
9

Kuid ärme võta s'Poomi kui persooni, kes toob vana kooli uuesti meie hoovile. 5LOOPS on projekt, millele annavad elu andekad muusikud ja sõnasepad, sealhulgas näiteks Hr. Kivi *aka* Peeter Leet ja Chalice *aka* Jarek Kasar.

Plaat erineb eelmistest just seetõttu, et on heli kvaliteedi poolest läbi teinud uuenduse – see on viidud tänapäevasele tasemele. Muidugi ei ole ära unustatud põlist hiphopi temaatikat, mis 5LOOPSi läbi aegade on saatnud.

Uus kauamängiv näeb eelmistega kõrvuti pannes üsnagi sarnane välja, kuid selle tõttu ei peaks ükski tõsine muusikakuulaja meelt heitma. Soovitan klapid kõrva panna, Tartus Annelinnas või Tallinnas Kalamaja rajoonis paar tiiru teha ning tunnetada seda vana kooli hõngu, mis sinuni tungleb.

KINO

Noore geeniuse ebanormaalne elu

ANETT RANNAMETS
Puhkepäeva toimetaja

"Carrie Pilby" on film samanimelisest 19aastasest tütarlapsest, kes on üllatuslikul kombel selleks eluaastaks edukalt lõpetanud maineka Harvardi ülikooli.

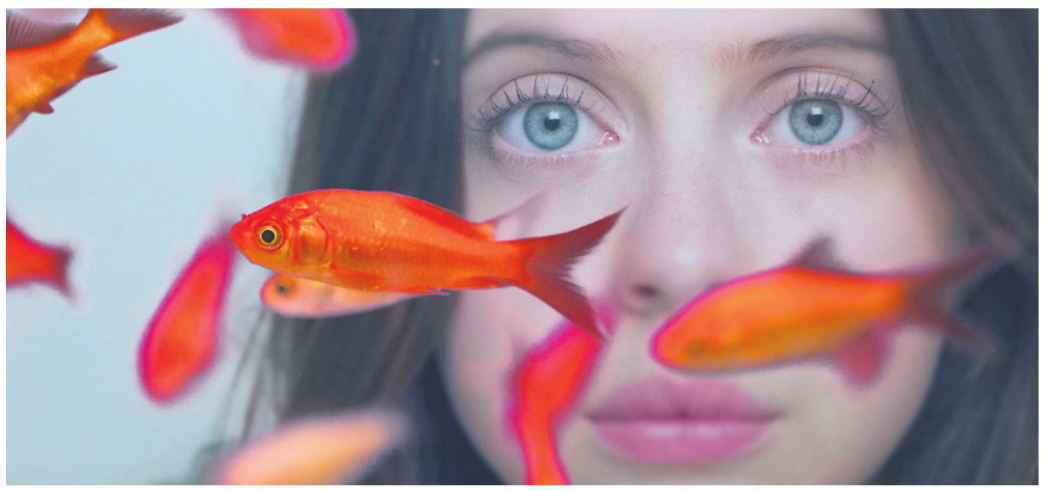
▲ **Kui nõustaja soovitab neiul endale lemmikloom soetada, ostab Carrie endale kalad.** FOTO: TOOTJA

Vaimselt väga arenenud noor geenius on täiesti teadlik sellest, et on intellektuaalselt pika puuga paljudest ees. Filmis nimetab ta ennast mitu korda friigiks, seda küll naljaga pooleks.

"Mitte ükski asi minu elu juures ei ole normaalne," on tema tsitaat, mis kirjeldab suurepäraselt tervet linateost.

HINNANG
"Carrie Pilby"
6

Viis ülesannet

Imeilusa briti aktsendiga Londonist pärit neiu elab üksinda New Yorgis. Ema suri, kui ta oli 12aastane ja isa elab koos oma uue kihlatuga Inglismaal. Tal pole sõpru, armastust, isegi mitte tööd. Selline tavapärane stsenaarium.

Isa on tütart abistama palganud nõustaja, doktor Petrovi, kes mõistab, et targal noorel naisel on keeruline elus edasi liikuda ja tõeliselt õnnelik olla. Ta koostab tüdrukule nimekirja ülesannetest, mis viie nädala jooksul täita tuleb.

Selle kohaselt peab ta võtma endale lemmiklooma, tegema midagi, mida ta lapsena tegi, kuid praegu enam mitte, lugema oma lemmikraamatut, leidma endale sõbra, minema kohtingule ja veetma aastavahetuse kellegagi koos.

Kogu film ongi üles ehitatud nendele viiele punktile kollasel paberilehel.

Kuigi ühiskonna poolt on ülitargale inimesele loodud mingisugused kindlad standardid, võib öelda, et Carrie nendele ei vasta.

Aimatav, kuid mitte halb

Tüdruku rollis on näitlejanna Bel Powley, kes mängib suurepäraselt välja nohikliku, kuid äärmiselt detailselt väljajoonistatud huumorika tüdruku rolli. Ta toob ekraanile väga tajutava ja äratuntava üksinduse ja kohmakuse.

Filmis esineb palju "kogemata" nalju, mis võiksid Eesti filmivaatajale suurepäraselt peale minna.

Kartma ei peaks asjaolu, et pärast esialgset filmikirjelduse lugemist võib jääb mulje, et tegemist on noortefilmiga. Kinotükk jutustab paljudest äratuntavatest probleemidest, mis esinevad ka täiskasvanuelus.

Muidugi ei saa mainimata jätta, et peategelase rollitäitmine ja näitlejameisterlikkus on lihtsalt niisamagi väga nauditavad.

Kuigi loo käik on suures osas etteaimatav, on tegemist mõnusa ja kerge meelelahutusliku filmiga, mis kestab veidi üle pooleteise tunni. Seega ei ole filmitegijate poolt jäetud võimalust venimiseks – jutustatakse kompaktselt kuni lõputiitriteni nii, et ei teki ühtegi hetke, mil kellale kiigata.

PLAAT

Müstilised rütmid

SANDER RAJAMÄE
kaasautor

Púr Múdd – elektroonilise muusika duo, mille lükkavad käima vokalist Joonas Alvre ja instrumentalist Oliver Rõõmus.

Äsja ilmunud albumi nimest võib aru saada kui millestki, mida spetsiifiliselt määratleda ei ole võimalik.

"Undefined" ehk piirideta, seletamatu, defineerimatu.

Bändi nime puhul on inspiratsiooni saadud neljast – iiri, slovakkia, aserbaidžaani ja inglise – keelest. Võhikule võib see tunduda lihtsalt kui puhas muda, kuid tegelikult mõeldakse selle all paksu atmosfääri, mida nende loomingus küllaga jagub.

HINNANG
Púr Múdd "Undefined"
6

Aasta tagasi Eesti Laulu poolfinaalis publiku ette astunud muusikamehed on tänaseks päevaks kokku pannud teose, mis pakatab elust, müstikast ja rütmidest. Albumil kõlav on süntees armsatest meloodiatest, elektroonilistest löökidest ning kummaliselt rahustavast vokaalist.

Plaadil kulmineeruvad teemad on kui pilgud iseendasse, kuid sellegipoolest on lood energilised ja kaasahaaravad. Sõpradega rannas või sentimentaalsed hetked iseendaga – vahet pole.

Púr Múddi jaoks oluline sisu ja meloodia igatahes kõlavad ning tundub, et asja võetakse hingega. Suvisteks seiklusteks võib albumit vabalt soovitada.

toimetaja Peeter-Eerik Ots
tel. 667 0169
peeter-eerik.ots@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Maksuhaldurilt tubli sooritus

Maksuhaldur hakkab alates sellest kuust kvartaalselt avaldama oma kodulehel lisaks tasutud maksusummadele ka ettevõtete käivet ja töötajate arvu.

Uuendusena on ettevõtetele loodud võimalus e-maksuametis koostada endale tõend, millele maksumaksja valikul kantakse erinevaid maksudeklaratsioonides esitatud andmeid. Näiteks saab ettevõte tellida endale maksuhalduri tõendi palgatud töötajate arvu, tasutud palgamaksude ning deklareeritud müügitulu kohta. Selle allkirjastab maksuhaldur digitaalselt ning saadab soovi korral otse tehingupartnerile või laenutaotlust menetlevale pangale.

Maksunõustajana saan nimetatud algatust ainult toetada. Andmete avalikustamine aitab kaasa konkurentsitingimuste võrdsustamisele ning ausa ettevõtluskeskkonna loomisele. Tehingupartneri maksevõimelisuse ning tema maksukuulekuse hindamine majandusaasta aruande pinnalt on pahatihti tänamatu töö. Ühelt poolt on selles kajastatud andmed tavaliselt vananenud. Teisalt on alates sellest aastast oluliselt lihtsustunud väikeettevõtete majandusaasta aruande nõuded ning selle pinnalt on tehingupartneritel raske anda hinnanguid ettevõtte maksekäitumise kohta.

Ühiskondlik järelevalve

Pehme meetmena võimaldab andmete avaldamine ühiskonnal endal teostada kontrolli ettevõtete üle. See lihtsustab alapakkumiste avastamist hangetel ja ka ebaausate konkurentide tuvastamist. Ühiskonna enda kontroll on tihtipeale oluliselt efektiivsem ja kiirem kui riiklikult korraldatud järelevalve. Seejuures puudub sellel bürokraatia ning vajadus täiendavalt kasvatada ametnike armeed.

Loodetavasti võtab see ära ka vajaduse kehtestada täiendavaid administratiivseid nõudeid kõigile maksumaksjatele, nagu need igal kuul võtavad töötamisregistri või käibedeklaratsiooni lisade näol raamatupidajatelt mõnegi lisatunni.

Maksuhalduri algatus on huvipakkuv ka laiemast aspektist. Äripäeva veergudel on korduvalt rõhutatud vajadust, et riik suudaks juba kogutud infot jagada erinevate riigiorganite vahel. See, et sama infot küsivad erinevad riigiorganid saab e-residentsuse lipulaeval olla lubatud ainult väga piiratud juhtudel. Sama oluline on riigi valduses oleva info jagamine erasektoriga, kui sellest võib ühiskonnal laiemalt kasu tekkida. Sellel on loomulikult selged piirid ning maksusaladus on ja peab jääma ka tulevikus kaitstuks.

HANNES LENTSIUS
PwC maksuosakonna juht

Ühiskonna enda kontroll on tihtipeale oluliselt efektiivsem ja kiirem kui riiklikult korraldatud järelevalve.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Eelarve puudujääk teeb pigem kahju

Eesti eelarvepoliitika väärib tunnustust, sest Eesti valitsused on iseseisvuse taastamisest saadik suutnud hoida riigieelarve tasakaalu lähedal.

Seetõttu on Eesti riigi võlakoormus hetkel küllaltki väike ja võla teenindamiseks pole vaja tõsta maksukoormust.

Ka praegune valitsus väärib kiitust, sest peab õigeks, et eelarve on pikemas plaanis tasakaalustatud. See on kindlasti vajalik, kuna Eesti riigirahanduse ees seisab järgmistel kümnenditel mitmesuguseid probleeme, mille lahendamine on kulukas. Mida rikkamaks saame, seda vähem saab Eesti edaspidi Euroopa Liidu abiraha. Eesti rahvastik väheneb ja vananeb, nii et tulevikus on meil vähem töötegijaid ja rohkem ülalpeetavaid. Samuti pole ükski riik kaitstud ootamatult lahvatava kriisi eest, mille lahendamine nõuab suuri ja ootamatuid kulutusi.

Aprilli algul otsustas valitsus lõdvendada eelarvereegleid ja lisada seeläbi uude eelarveseadussesse veelgi paindlikkust. Ettepaneku järgi võib lasta valitsemissektori eelarve kuni poole protsendi ulatuses struktuursesse defitsiiti, kui eelneval kolmel aastal on eelarve olnud kokku vähemalt samavõrra ülejäägis. Iseenesest on teatav paindlikkus riigirahanduses hea mõte. Siiski on valitsuse pakutud lahendus praegusel kujul Eesti majandusele ja pikaajalisele eelarvepoliitikale kahjulik kahel põhjusel.

Raskus järgmistele valitsustele

Esiteks seetõttu, et kavandatav seadusemuudatus annab just praegusele valitsusele võimaluse teha aastatel 2018 ja 2019 eelarve pooleprotsendilise struktuurse defitsiidiga, kuna eelmised valitsused on hoidnud eelarve struktuurses

ÜLO KAASIK
Eesti Panga asepresident

Järgmisele valitsusele jääb raske ülesanne eelarve struktuurset defitsiiti vähendada ja tasakaalustada.

ülejäägis. Et valitsuse praeguse kava kohaselt seda ka tehakse, jääb järgmisele valitsusele raske ülesanne eelarve struktuurset defitsiiti vähendada ja tasakaalustada.

Selline käitumine seab paraku ohtu pikaajalise eelarvetasakaalu põhimõtte. Jah, seaduses on see justkui endiselt fikseeritud. Aga kui iga valitsus, kes ametisse astub, asub varasemaid reegleid oma ametisoleku ajaks õgvendama, siis paratamatult väheneb ka kindlus, kui kaua need reeglid kehtivad. See suurendab paraku kahtlusi ka Eesti eelarvepoliitika pikaajalise jätkusuutlikkuse suhtes.

Kui soovime teatavat paindlikkust süsteemile juurde lisada, siis peaks seadust kujundama nii, et me ei viiks eelarvet miinusesse varasemate valitsuste säästude arvel ega paneks ka eelarve kitsendamise kohustust järgmise valitsuse õlgadele. Näiteks võiks paindlikkust hakata rakendama alles selle aasta eelarve tulemuste põhjal või siis vaadata maksimaalselt ainult eelmise aasta ülejääki, mille võiks järgmisesse aastasse kanda.

Majandus turgutust ei vaja

Teine probleem on see, et riik suurendaks eelarve puudujääki arvel kulutusi ajal, mil majandus ei vaja täiendavat ergutamist. Viimasel ajal on nii majanduskasv kui ka ekspordi ja tööstussektori kasv kiirenenud, mis osutab sellele, et Eesti majandus juba töötab täiskoormusel või selle lähedal. Sellistes tingimustes võib majanduse täiendav ergutamine eelarve puudujääki kaudu pikaajalist kasvuvõimekust hoopis halvendada ja tuua kasu asemel kahju. Ka kiire palgakasv ja madal tööpuudus viitavad sellele, et tööturg võib üle kuumeneda.

Tegelikult on ka valitsuse eelarvetuludest näha, et majandus ei vaja riigilt lisaergutust. Riigi maksutulud on viimastel aastatel kasvanud majandusest märksa kiiremini, kuna peamised eelarve tuluallikad – palgafond ja eratarbimine – on kasvanud majandusele jõukohasest kasvust tunduvalt kiiremini. Järgmistel aastatel võib eelarvetulude kasv aeglustuda ja ei tasu lisada selleks ajaks valitsusele täiendavat kohustust tuua eelarve puudujäägist välja.

Kui valitsus tõesti soovib kavandatud muudatustega reegleid paindlikumaks muuta, võiks ta loobuda vähemalt mõttest teha 2018. aastal eelarvepuudujäägi arvel täiendavaid kulutusi. Sellist lisaergutust Eesti majandus praegu valitsuselt ei vaja ja ega seadus ka kohusta sellist defitsiiti tekitama, vaid annab selleks ainult võimaluse.

Tegelikult saab valitsus ka praeguse seaduse järgi majanduskasvu mõjutada ja stabiliseerida. Seda seetõttu, et eelarve raamistik põhineb struktuursetel näitajatel, mis võtavad arvesse, kas majandustsükkel on tõusus või languses. Nii et struktuurne eelarve tasakaal tähendab tegelikult seda, et halval ajal on eelarve puudujäägis ja heal ajal ülejäägis ning sellega aitabki valitsus majandust tasakaalustada.

Olen nõus, et eelarve reeglid peaksid olema piisavalt paindlikud, et muuta Eesti majandust vajadusel stabiilsemaks. Kuid paindlikku eelarvepoliitikat tuleb teha nii, et ei kannataks Eesti riigirahanduse usaldusväärsus, Eesti ettevõtted ega ka Eesti majanduse kasvuvõime.

Kui me seda suudame, on meil kaugemale vaadates paremad võimalused parandada Eesti inimeste heaolu.

KOMMENTAAR

Siim Kallase valehäire ettevõtjatele

"Ettevõtjat rünnatakse! Kordan, ettevõtjat rünnatakse!" tundus olevat Siim Kallase sõnum Äripäevas, kus ta muretses eraettevõtjale vaenulike hoiakute pärast. (10.04).

Julgen kinnitada, et tegu on valehäirega. Ei ole keegi Tallinnas vastutaval positsioonil olijatest hakanud alahindama turumajanduse võimalusi ega konkurentsi head mõju. Tänases Tallinna linnavalitsuses on rohkem ettevõtlustaustaga inimesi kui nii mõneski hiljutises vabariigi valitsuses.

Kuid kindlasti ei saa ma nõustuda loosungitega sellest, kuidas linn või riik on halb peremees. Hea juhtimine on kohustus, olgu ettevõtte omanik kes iganes. Singapurist näiteks pärineb ka hulk näiteid linna (mis on ühtlasi riik) edukast sekkumisest ettevõtlusse.

Kuigi bussiliiklus on suuresti erafirmade õlul, suudab Tallinna Linnatranspordi AS

ARVO SARAPUU
Tallinna abilinnapea

Linnal on vaja kindlust, et prügi ikkagi ära veetakse, tarbijat hinnaga manipuleerimata.

munitsipaalfirmana pakkuda kvaliteetset teenust.

Kallas küsib, miks prügivedu ei saa usaldada erasektorile, aga inimeste vedu bussiärimeestele saab. Prügiäris on seis teistsugune, kuna Eesti jäätmeturul puudub klassikaline tervendav konkurents. Äri on koondunud vaid Eesti Keskkonnateenuste ja Ragn Sellsi kätte. Jah, osalisi leidub veel, kuid need kipuvad olema võimsamate tegijate tütarettevõtted.

Linna ja erafirma positsioonid on erinevad, sest firma saab teatada, et tema enam lepingutele vaatamata prügi ei vea, kuid linn ei saa lubada töö tegemata jätmist. 2008. aastal alustas riigiprokuratuur menetlust, et selgitada välja Cleanaway ja Ragn Sellsi võimalikku kartellilepingut. Ehkki see uurimine sumbus, mõisteti Cleanaway süüdi mõni aasta hiljem, 2012. aastal Tartu tänavapuhastushanke kooskõlastatud pakkumiste pärast.

Kallas kritiseerib linna, kuid ei kritiseeri ettevõtjaid, kes teevad ebarealistlikult madalaid pakkumisi, et hange kindlasti enda kätte saada, aga seejärel hakata raha juurde küsima. Nii just Tallinna kesklinnas juhtus. Lisaks vaidlustas Ragn Sells hiljem hanke järgmise vedaja leidmiseks. Ise ei vea ja teisi ka ei lase, oleks lühike kokkuvõte. Linnal vaja kindlust, et prügi ikkagi ära veetakse, tarbijat hinnaga manipuleerimata. Põhjamaades on prügikäitlus suuresti linna asi. Kui see ei töötaks, oleks Helsingi sama prügine kui Napoli.

Pank alles ootab luba

Kallasel on pinnuks silmas Tallinna linna algatusega loodud Eesti Ühistupanga kahjum. Paraku pole ühistu pikalevenind menetluse tõttu tegevust alustanud ega ole saanud tulu teenida. Eeldame, et kui pangal õnnestub tegevusega pihta hakata, on selle positiivne mõju palju suurem kui käivitamiseks kulutatud summad.

Kallas paistab kahetsevat, et Eesti Energia erastamisest asja ei saanud. Minul sellest kahju pole, sest Narva jaamad taheti müüki panna summa eest, mis on ainult natuke suurem kui ülemöödunud aastal sellest firmast võetud dividend.

Ei, ettevõtjat ei rünnata. Lihtsalt juhtimise üle peab olema pidev järelevalve.

JUHTKIRI

Niimoodi ei saa Tallinn tõesti valmis

Kinnisvarafirmad on hämmingus, miks ehitusloa taotlemine Tallinnas üha venib, kuigi hiljutise seaduse eesmärk oli vastupidine.

Tallinna kinnisvaraarendajad on marus. Või meeleheitel. Või mõlemat, sest Tallinna linnaplaneerimise amet (TLPA) ei ole pea kaks aastat pärast uue ehitusseaduse jõustumist 2015. aastal suutnud oma töökorraldust uue olukorraga vastavalt ümber korraldada. Seetõttu kurdavad kinnisvaraarendajad, et ehitusluba tuleb oodata kohati isegi 3–6 kuud kauem kui seni. Üldnumbritena väljastati mullu ehituslube viiendiku võrra vähem kui aasta varem ja seda ehitusturu elavnemise tingimustes.

Ettevõtjate meelepaha on mõistetav – ehitusloa taotlemiseks on tehtud palju eeltööd, panustatud paljude professionaalide töötunde, tiksuvad laenud ja muidugi toppab arenduste müügi- või rendilepingute sõlmimine. Arenduste hinnad lähevad arendajate jaoks kõrgemaks, mis võib omakorda tuua kaasa hindade kerkimise ostjate jaoks.

Tööjõudu lihtsalt napib

Äripäeva hinnangul ei ole siin ei ameti juhil ega planeerimist kureerival Tallinna abilinnapeal linnapea ülesannetes Taavi Aasal midagi keerutada ning olukorra lahendamiseks tuleb kaasata vajalikku kompetentset lisaressurssi. Pooleks aastaks või aastaks, aga esimene ülesanne on viia ehituslubade menetlemine seaduses ette nähtud perioodi ehk 30 päeva sisse.

Ei ehitusseadustik ega muud õigusaktid näe ette võimalust pikendada ehitusloa taotluse lahendamiseks ettenähtud 30päevast tähtaega, viitavad kinnisvarafirmad. Seega on tegemist kestva seaduserikkumisega ja see olukord tuleb lahendada tundide, mitte kuudega.

Ning järgmisena tuleb linnavalitsusel üle vaadata, kui palju vajab ameti töö ümberkorraldamist nüüdseks juba mitte enam väga uue ehitusseadustiku valguses. Kinnisvarafirmade liidu tegevjuhi Tõnis Rüütli kinnitusel on seaduses toodud 30 päeva piiri nõuet võimalik täita, seega ei ole seadusandja üle jõu käivat ülesannet andnud.

Kuna ehitusloa taotlusele vastuse saamise aeg on veninud pikemaks, kui arendajate plaanid on seda ette näinud, toob see kaasa ettenägematuid kulusid nii arendajatele kui ka allhankijatele. See omakorda võib viia paljude tulevaste kohtuvaidlusteni TLPAga, viitab Eesti Kinnisvarafirmade Liit oma 17. märtsil tegevlinnapea Taavi Aasale saadetud kirjas.

Ehitusseadustikku oodati ehitusarendusvaldkonnas kaua, sest sellega pidi taotlusprotsess ettevõtjate jaoks muutuma lihtsamaks ja kiiremaks. Seaduse üks mõte oli võtta ettevõtjalt ära omavalitsuste ülesandeid.

Seadusandja ülehindas pealinna

Omavalitsustele pandud täiendavate kohustuste hulk on üks asjaajamise venimise põhjuseid, millele viitab TLPA juht Anu Hallik-Jürgenstein Äripäevale antud intervjuus.

Ei tundu eriti mõistlik, et seda ütlema peab, aga seaduse mõju analüüsi ameti tööle oleks saanud teha seaduse väljatöötamiseks kulunud aastate jooksul. Tänane olukord, kus TLPA peab manageerimise vigadest tulenevalt lihtsalt seadust rikkuma ja valdkonna arengut pidurdama, ei ole rahuldav.

Ehitusloa taotluste kuhjumisel planeerimisameti aeglase protsessi tõttu on veel üks varjukülg – nimelt suureneb koos arendajate huviga saada oma asi iga hinna eest kiiremini liikuma ka võimalus, et selleks proovitakse keelatud võtteid ehk suureneb korruptsioonioht. Tallinna arendustes liigub suur raha ja nii võita kui ka kaotada on palju.

REPLIIK

Patarei taastamist vedagu kodanikuühendused

Jah, Euroopa seitsme enim ohustatud mälestise hulka arvatud Patarei saab muuta turismimagnetiks.

Jah, hoone on suur ja ilmselt saab selle renoveerimine olema huvitav ülesanne. Ning RKASi nõukogu liige Olle Koop on õigel teel – hoone saab korda teha riigi, Tallinna linna ja erakapitali koostöös. Europa Nostra on lubanud renoveerimise juures ka abiks olla, kui kompleksi erakätesse ei müüda.

Ma lisaksin siia eduks olulise ja hädavajaliku osalise – kodanikeühendused, mis koondavad südamega asja juures olevaid spetsialiste ja huvilisi.

ALEKSANDER LAANE
TÜ Casa Nostra juhatuse liige

Europa Nostra on lubanud renoveerimise juures ka abiks olla, kui kompleksi erakätesse ei müüda.

Europa Nostra president maestro Plácido Domingo on Patarei ja teiste ülioluliste hävimisohus mälestiste kohta öelnud, et kõigi nende objektide päästmiseks tegutsevad aktiivselt kohalikud kogukonnad, et säilitada meie ühise ajaloo mälestusmärgid, kuid kogukonnad vajavad laiapõhjalist toetust. Domingo sõnul loob ühise pärandi päästmine hävimisest arvukalt sotsiaalseid ja majanduslikke hüvesid mitte ainult sealsetele piirkondadele ja riikidele, vaid tervele Euroopale.

Kompetents on olemas

Ka Patarei ideekonkursi mõttel on jumet, kuigi teadmistest, mida Patareisse teha, pole ka kodumaal puudust. Peamine on aga, et avalikus kasutuses olev multifunktsionaalne hoonetekompleks hoiab Tallinna mereäärse vabana. Kodanikuühendustel on kompetentsi vedada Patarei taastamist just selliseks, et sellest tõuseb rõõmu ja tulu.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kes on tööltiksujad?

Ainult iga kuues töötav inimene panustab tõeliselt, töötab õhtuti ja nädalavahetustel, võtab vastutust ning arendab ettevõtet. Kuidas selliseid inimesi ettevõttesse juurde saada, sellest tuleb tänases saates juttu.

Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

3,1

miljoni euro väärtuses investeeringuid kogusid Eesti idufirmad selle aasta esimese kolme kuuga. Eelmise aasta samal perioodil oli see number 12,5 miljonit.

SEMINAR

Ühisrahastuse innustavad

Äripäeva korraldatud ühisrahastuse seminaril kuuldud edulugudest selgub, et nutika idee ning oskusliku kampaania korral on võimalik leida lahendusi nii seni märkamata probleemile kui ka tuua kodumaale tagasi välismaal elavaid eestlasi.

INDREK MÄE
indrek.mae@aripaev.ee
Äripäev

"Märkasin Soomes elades, et Turu saarestikus on hästi palju õunaaedu ning inimestega rääkides selgus, et seda toodangut on raske realiseerida," rääkis Fundwise'i kaudu rahastuse leidnud ja Eestis kodumaistest õuntest naturaalseid kääritatud jooke pakkuva Siidrikoja ärijuht Sulev Nõmmann. "Kuna olime pikalt perega mõelnud Eestisse tagasi kolida ning vajasime midagi, mis meid siin ka kinni hoiaks, siis nii võtsingi kursuse, et aru saada, kuidas õuntest alkohoolseid jooke valmistada," kirjeldas ta Siidrikoja asutamiseni jõudmist.

Seejärel sai Nõmmann aru, et alkoholitootmine on kasumlik äri. "Eks juuakse igal ajal, eriti aga siis, kui on halb aeg," märkis ta. Nii otsustas ta siidri tootmise eesmärgil istutada 2000 õunapuud, millele lisandus mõne aja möödudes veel sama palju.

"Eks algul peeti mind täiesti segaseks, kuid eelmine aasta korjasime 143 tonni õunu ning praegu on meil laos siidrivarusid 120 000 liitri jagu ja see aasta peaks lisanduma veel 50 000 liitrit," rõõmustas ta äri eduka käivitumise üle.

Rahastus ka praktilistele lahendustele

Ühisrahastuse toel on tekkinud ka logistikaettevõte Shipitwise, mis pakub väiksematele klientidele paindlikke transporditeenuseid, mida suured logistikafirmad sageli ei paku. "Nägime, et kui oled turist ja tahad vedada suusavarustust või ostad suure kapi ja tahad selle sihtpunkti toimetada, tekib palju probleeme," rääkis Shipitwise'i turundusjuht Sander Gansen seminaril.

"Suurtel logistikaettevõtetel pole kasumlik selliseid ühekordseid kliente teenindada ning nad on nõus nende tooteid vedama vaid siis, kui nad ise kindlustavad ja pakivad ehk teevad kogu ettevalmistuse, samuti ei võta lennukid peale tihti üle nelja jalgratta ja see võib tähendada, et matkalised ei saa koos lennata," viitas Gansen probleemile, mida tema ettevõte lahendab. "Leidsime, et sellised logistilised probleemid tuleb lahendada."

Uksest ukseni

Nii on Shipitwise sõlminud lepingu näiteks lennufirmadega Nordica ja airBaltic ning enamiku Balti turismiagentuuridega, et turistid saaksid nende abiga oma kauba kas või uksest ukseni transportida. "Teeme logistikaettevõtete jaoks ära kõige raskema töö ja lisaks leiame kliente, kes nende juurde muidu kunagi ei tuleks," märkis Gansen.

Selle tulemusena saavad aga ka kõik kliendid täisteenuse. "Näiteks saame kliendi, DHL tuleb, võtab kauba tema juurest peale, meie hoolitseme selle pakendamise ja kõigi muude murede eest ning vaatame, et see meie partnerite abiga sihtkohta jõuaks."

Nii Siidrikoda kui ka Shipitwise rahastasid oma kasvu osaluspõhise ühisrahastuse toel. Kui esimene kasutas selleks Fundwise'i abi, siis teine leidis raha tänu Funderbeamile. "Eelistasime ühisrahastust, sest pankade huvi on vaid hoiustajate raha kaitsta ning intressi ja teenustasusid võtta," ütles Nõmmann. "Samuti ei ole pank orienteeritud ettevõtte kasvule ning sellest tulenevale edule, nende ainus eesmärk on oma raha tagasi saada ning kokku lepitud tulu teenida."

Lisaks saab Ganseni sõnul ühisrahastuse kaudu saadud investoreid pidada partneriks, kes on äri arendamisel erinevalt pangast nõu ja jõuga abiks. "Paljud rahakaasajad küll kardavad, et peavad pidevalt numbritest aru andma, kuid meie näeme seda kui võimalust – saame iga kuu oma investoritega kokku ning arutame, kuidas veel paremini teha," selgitas ta. Seda, et ebaedu korral investorid ajakirjandusse kurtma läheksid, mis ühisrahastuse puhul on tõenäolisem kui pangast saadud finantseeringu puhul, Gansen ei karda. "See oleks meile pikas perspektiivis pigem reklaam."

Nõmmann tõi aga näite, et temale on investorid abiks isegi õunasaagi koristamisel. Lisaks aitab ühisrahastuse kaudu ettevõttesse panustaja selle tegevust ka turundada. "Investor muutub kaudselt meie eestkostjaks ning osutab sõpradega poes olles

PANE TÄHELE

Kuidas teha edukas rahastuskampaania?

Kaasa kogukond – inimesed, kellele su idee meeldib, tahavad aidata. Kaasamine ei pea olema rahaline, vaid võib päädida ka ideede ja mõtete küsimisega massidelt.
Sea kindel eesmärk – konkreetsus muudab projekti atraktiivseks.
Pane paika tähtajad.
Tee kogukond õnnelikuks – väikesed meened, lase rajatavale objektile nende nimi kirjutada või anna liikmestaatus rajatavas õlleklubis.
Ole autentne – jaga isiklikku lugu ning kogemusi, inimesed hindavad seda ja tahavad aidata.

„Eelistasime ühisrahastust, sest pankade huvi on vaid hoiustajate raha kaitsta ning intressi ja teenustasusid võtta.
Siidrikoja ärijuht Sulev Nõmmann

„Need, kes panustavad, ei sea eesmärgiks ainult raha, vaid tahavad olla eduloosse kaasatud ning on valmis selle nimel ka vaeva nägema.
Utrechti ülikooli ühisrahastuse ekspert Ronald Kleverlaan

Siidrikoja asutaja Sulev Nõmmann ja logistikaettevõtte Shipitwise asutaja Sander Gansen rääkisid Äripäeva korraldatud seminaril, kuidas ühisrahastus aitas nende ärile hoogu anda.
FOTO: RAUL MEE

edulood

meie siidritele, soovitades neid osta, sest on ise omanik."

Ka Utrechti ülikooli ühisrahastuse ekspert Ronald Kleverlaan leidis, et ühisrahastusel on pankade ees rida eeliseid. "Need, kes panustavad, ei sea eesmärgiks ainult raha, vaid tahavad olla eduloosse kaasatud ning on valmis selle nimel ka vaeva nägema," rääkis ta.

Vali õige aeg

Siiski rõhutas Nõmmann, et iga rahakaasamise projekt ei pruugi õnnestuda ning edu tagab raha küsimine õiges faasis. "Ainult ideega ei maksa rahastust küsida, see on liiga vara," leidis ta. "Investorite poole tasub pöörduda siis, kui äri on omavahendite või sõprade ja tuttavate abiga käima tõmmatud ning vajad kiirendit kasvamiseks või mõne projekti juurdelisamiseks."

Ka Ganseni sõnul pandi enne Shipitwise'i ühisrahastusse toomist sellesse kõvasti aega – eelkõige turundusse tuntuse kogumise eesmärgil. "Ma ei ole nõus, et ainult ideega ei tasu tulla, aga seda tuleb osata müüa," märkis ta. "Ainult sellest ei piisa, et paned midagi ühisrahastusplatvormile üles ja saad võib-olla ka mõne artikli – end tuleb pidevalt ka sotsiaalmeedias müüa, kasutada meililiste ning teha kõik endast olenev." Kleverlaan tõi aga oma ettekandes välja, et tähtis on massidesse viia idee olulisus. "Brändi või oma ettevõtte reklaamimine on seejuures teisejärguline, tähtis on, et sinu mõte massidele meeldiks," rääkis ta. "Tegemist ei ole niivõrd rahastus-, kuivõrd turunduskampaaniaga," lõpetas ta.

Takistused riigilt

Rahastuse taotlemiseks äriplaani koostades tuleb Nõmmanni hinnangul arvestada ka regulatiivsete riskidega. Üheks suuremaks ebastabiilsuse tekitajaks peab ta maksukeskkonna pidevat muutumist. "Näiteks ei osanud meist keegi ette näha, et Eesti hakkab nii kiiresti alkoholiaktsiisi tõstma ning murrab varem väljakäidud lubadusi," sõnas ta. "See tähendab, et meie peame üle vaatama kõik oma müügihinnakirjad ning muutma varasemaid plaane."

Samuti on riik suutnud tema hinnangul oluliselt suurendada ettevõtte transpordikulusid. "Riik seab pidevalt takistusi ning nii ei saagi suureks kasvada, sellega tuleb plaanide tegemisel arvestada," märkis Nõmmann. "Riigi eesmärk oleks justkui see, et ettevõtted taandareneks tagasi märkamatuteks ja väikesteks, ning praegu soovitakse igalt poolt ettevõtjat koorida," lõpetas ta.

Äripäeva korraldatud "Ühisrahastuse seminar: Kuidas leida rahastust?" toimus 11. aprillil.

toimetaja Juhan Lang
tel 667 0136
juhan.lang@aripaev.ee
Äripäev
13. aprill 2017

PANGANDUS

Euroopa pankadele terendab lootuskiir

Euroopa pangad on viimastel aastatel käinud läbi tulest ja veest, võideldes keeruliste turutingimustega. Nüüd aga paistab, et positiivsemaks muutuv majanduse väljavaade toob lõpuks õnne ka nende õuele.

▼ **Hispaania suurpank Banco Santander võib olla üks suuri võitjaid rahaliidu majanduse kasvades.** FOTO: EPA

FREDY-EDWIN ESSE
kaasautor

Euroopa on tükk aega üritanud nii piitsa kui ka präänikuga majandust käima tõmmata, kuid nähtavaid tulemusi on seni suhteliselt vähe. Seda enam rõõmustavad investorid suureneva inflatsiooni ja väheneva töötuse määra üle. Lisaks aitasid Hollandi märtsikuised parlamendivalimised veidi närve rahustada ja ebakindlust leevendada.

Külma vett krae vahele

Viimaste aastate püsivalt hädine inflatsioon sundis Euroopa Keskpanka (ECB) ette võtma ajaloolist sammu ning kehtestama negatiivsed baasintressimäärad. See tähendab, et põhimõtteliselt maksavad pangad ECB-le raha hoiustamise eest. Enamik panku ei taha seda kulu oma klientidele edasi kanda, mistõttu on pankade kasumimarginaalid survestatud.

Kuigi märtsis oli eurotsooni inflatsioon 0,5 protsendipunkti alla keskpanga soovitud 2% määra, tõusis veebruaris ühtse valuutabloki inflatsioon esimest korda viimase nelja aasta jooksul 2%ni. Lisaks on eurotsooni keskmine töötuse määr kukkunud madalaimale tasemele pärast 2009. aastat, olles taas alla 10%.

HIND

Banco Santanderi aktsia on aastaga kosunud

eurodes

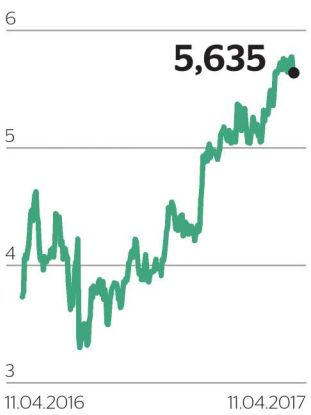

ALLIKAS: BLOOMBERG

Need uudised tekitasid investorites lootust, et ECB võib alustada prognoositust varem oma rahatrüki programmi koomale tõmbamist. Keskpanga president Mario Draghi valas aga lootjatele külma vett krae vahele ja teatas, et keskpank sel kuul oma poliitikat ei muuda. Ja kuigi see oli esialgu ebameeldiv uudis pankade investoritele, on nüüd investorid hakanud mõtlema pikaajalisema väljavaate poole, ning see paistab optimistlik.

Millal ECB alustab rahatrüki lõpetamisega?

Aprillist vähendab Euroopa Keskpank varaostuprogrammi raames toimuvaid igakuiseid tugioste võlakirjaturul 80 miljardilt eurolt 60 miljardile, olles lubanud programmi jätkata vähemalt selle aasta lõpuni. ECB väidab, et ei ole alustanud varaostuprogrammi järkjärgulist lõpetamist. Siiski võib see olla lõpu algus, kui toibuva euroala majanduskasv tugevamalt hoo sisse saab. "Kõik teavad, kuhu suunas euroala monetaarpoliitika liigub – seda tõmmatakse koomale," kommenteeris uudisteagentuurile Reuters AFS Groupi analüütik Arne Petimezas.

Siin tekibki küsimus, kui optimistlikud on investorid ja kui julge julgeb ECB olla ning kuidas kumbki osapool numbreid tõlgendab. Keskpanga ametnikud on tüüpiliselt tagasihoidlikud ja tahavad näha kindlaid tõendeid taastumise kohta enne tegudele asumist. Juba praegu on osa ökonomiste piisavalt optimistlikud eurotsooni majanduse väljavaate suhtes, uskudes, et ECB alustab sel aastal rahatrüki lõpetamisega ning võib juba järgmisel aastal baasintressimäärasid tõsta.

See oleks mõistagi suurepärane uudis eurotsooni pankadele, mis on pidanud silmitsi seisma rea väljakutsetega. Eurotsooni pankade jaoks saabusid kasumeid söövad negatiivsed baasintressimäärad siis, kui maadeldi veel finantskriisi järelmõjude ning regulatsiooni kulude kasvuga.

Analüütikutele ja investoritele meeldib ka asjaolu, et Euroopa pankade aktsiad on oluliselt odavamad kui teispool Atlandi ookeani Ameerika Ühendriikides. USAs

HIND

iShares MSCI Europe Financials kasvatab turuväärtust

osaku hind USA dollarites

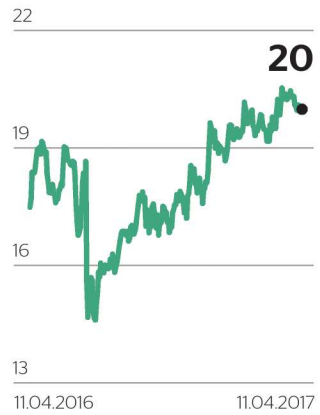

ALLIKAS: BLOOMBERG

Äripäeva Akadeemia

Efektiivne lugemine

11.05.2017

Tauri Tallermaa

159 € (km-ga 190,80 €)
Kehtib kuni 18.04.17
Tavahind: 259 € (km-ga 310,80 €)

Kuidas kiiremini ja tõhusamalt lugeda?

Info ja registreerimine: Harri Jõgis / tel: 667 0283 / e-post: Harri.Jogis@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

alustas Föderaalreserv baasintressimäärade tõstmist juba eelmisel aastal ning finantssektor on tublisti rallinud.

Goldman Sachsi analüütikutele meeldib Euroopa pangandussektor USA omast rohkem. Nende sõnul aitab pankasid ka Euroopa riikide valitsusvõlakirjade tõusev tootlus, kuid peamine põhjus on Euroopa pangaaktsiate odavus. Goldmani sõnul kauplevad Euroopa aktsiad suurte soodustustega, olles kohati poole võrra odavamad kui USA pangad. Võrdluseks tuuakse JPMorgan Chase, mille aktsia ja raamatupidamisliku väärtuse suhe on 1,4. Credit Suisse Groupil on see 0,8 ning Deutsche Bankil 0,4. Lisaks peaksid dividendi väljamaksed tõusma 10–12%.

Võib ka viltu minna

Kindlasti ei ole Euroopa pangandusaktsiad ilma riskideta. Nagu mainitud sai, siis sõltuvus majandusnäitajatest on üsna tugev ja kui tuleb tõendeid selle kohta, et majandus ei pruugi loodetud tempos kasvada, tähendab see automaatselt külma dušši pangandussektorile.

Riskitegur on samuti Euroopa Keskpank, kui ta ei näe piisavaid tõendeid majanduse kasvust, kuigi investorid võivad olla selle juba aktsiate hinda sisse arvestanud.

Ja tagatipuks ei tasu unustada eesseisvaid presidendivalimisi Prantsusmaal ja parlamendivalimisi Saksamaal.

Võimalikud võitjad

Kes aga soovib investeerida Euroopa pangandussektorisse, siis Cabot Wealth Managementi investeerimispealik Rob Lutts soovitas investeerimisajakirjas Barron's selliseid pankasid nagu HSBC Suurbritannias, Banco Santander Hispaanias, BNP Paribas Prantsusmaal ja kindlustusfirma Allianz Saksamaal.

Arvestades Euroopa pangandussektori viimaste aastate skandaaliderohkust, siis riskide hajutamise eesmärgil oleks mõistlikum osta osakuid börsil kaubeldataves fondides – see pakub ühtlasi suuremat haaret kogu sektorile. Minu soovitus on kaaluda iShares MSCI Europe Financials ETFi või First Trust STOXX European Select Dividend Index Fundi. Kui tahta olla rohkem avatud eurotsoonile tervikuna, võib kaaluda iShares MSCI Eurozone'i osakute soetamist.

AUTOTÖÖSTUS

Daimleri kvartalikasum kerkis poole suuremaks

Autotootja Daimler teatas, et esimeses kvartalis ettevõtte kasum pea kahekordistus, vahendas Bloomberg.

Ettevõtte maksude-eelne kasum tõusis esimeses kvartalis 4 miljardile eurole, võrdluseks: aasta varem oli see 2,15 miljardit. Esimese kvartali kasumi sisse mahtusid ka mõned ühekordsed tulud, näiteks kinnisvara müügist saadud raha ning kaardirakendusettevõtte HERE osaluse ümberhindamine.

Mercedes-Benzi autode osakonna kasum kasvas 60% võrra, 2,24 miljardile eurole.

60

protsenti suurenes Mercedes-Benzi autode osakonna kasum.

Daimler teatas, et eriti kasvas nõudlus Mercedes-Benzi uute E-klassi sedaanide järele, samuti on hästi läinud S-klassi autode müük. Viimased on endiselt Mercedese suurimad kasumimasinad.

Ka on müügitulemuste põhjal edukaks osutunud Mercedese otsus laiendada linnamaasturite segmenti. Lisaks suurenesid ka raskeveokite müügiarvud.

Daimler avaldab lõplikud majandustulemused 26. aprillil ehk kahe nädala pärast.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,80	1,80	1,80	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	1,20	1,50	2	100/200 (4)
BIGBANK	0,45	0,50	0,60	0,80	0,80	1,10	1,40	1,60	-	500
BIGBANK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
BIGBANK		-
BIGBANK	-	-
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333, faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
Creditstar	EE3300111038	1.12.2016	1.09.2017	8,00%	kvartaalne	1 000	3 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	12 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
Uvic	EE3300110782	27.11.2015	27.11.2018	10,00%	kvartaalne	1 000	1 500 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
PlusPlus Capital	EE3300111079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	5 000 000
IuteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 000 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000

REDGATE CAPITAL

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

11.04

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,61	1,61	1,61	2,61	1,56	4,87	4,07	4,44	474 229 067
Pensionifond M, EUR	1,26	1,26	1,26	1,85	1,12	3,07	3,44	3,90	70 615 761
Pensionifond S, EUR	1,29	1,29	1,29	1,80	0,24	0,28	2,27	2,66	60 804 960
Pensionifond XL, EUR	1,41	1,41	1,41	3,00	1,88	6,37	4,60	5,18	119 223 548
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	1,29	0,07	0,13	2,20	2,86	20 588 180
Täiendav Pensionifond, EUR	1,62	1,64	1,64	3,22	2,40	7,89	6,05	6,33	9 185 498
LHV Pensionifond 25, EUR	1,10	1,10	1,10	3,91	1,16	2,72	3,05	3,84	12 631 975
LHV Pensionifond 50, EUR	1,31	1,31	1,31	5,48	1,08	3,34	3,80	4,61	226 329 151
LHV Pensionifond Intress, EUR	0,94	0,94	0,94	1,59	0,30	0,32	1,48	2,36	4 261 849
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,74	1,76	1,76	8,66	0,85	4,87	5,24	6,56	4 695 795
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,80	0,80	2,00	0,05	-0,28	0,91	1,99	536 975
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,27	11,38	11,38		0,38	1,11	-7,92	6,91	11 823 065,99
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,06	9,96	10,06		6,26	18,24	6,82	4,75	3 879 872,81
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,43	6,37	6,43		6,26	18,24	6,82	4,75	-

Nordea Pensions Estonia

11.04

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,13	1,13	1,13	6,32	2,19	8,57	4,7	5,07	211 776 738,13
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,98	0,98	0,98	9,63	3,13	13,47	6,75	6,6	28 446 802,23
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	4,03	1,25	4,44	2,79	3,43	23 394 832,28
Nordea Pensionifond C, EUR	0,88	0,88	0,88	2,25	-0,06	-0,02	1,92	2,27	13 369 123,00
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,55	1,58	1,56	12,56	4,17	18,7	9,01	8,73	10 753 930,21
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,80	0,81	0,81	3,58	0,99	3,93	3,53	3,66	2 310 005,61

Trigon Asset Management

11.04

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	19,23	19,91	19,52	6,81	2,30	14,39	13,48	9,78	1 447 423,87
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	30,56	31,64	31,02	11,85	11,18	24,67	7,47	11,71	96 682 695,04
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	25,14	26,03	25,52	21,38	2,66	71,06	19,43	3,07	15 987 436,97

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

toimetaja Liina Laks
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Börsifirma pankrot – kuidas edasi?

Tanel küsis, mis juhtub ettevõtte aktsiatega pärast pankrotti.

Tanel kirjutas juhtumist, kuidas ta ostis paar aastat tagasi Molycorp INC aktsiaid lootuses, et ettevõte päästetakse. Kalkulatsioon tundus esialgu õige – tegu oli väljaspool Hiinat suurima haruldaste muldmetallide tootjaga. Kuid ettevõte lasti pankrotti.

"Väikeaktsionärid kaotasid kõik ja suurosanik Oaktree Capital Group sai restruktureeritud ettevõttes osanikuks. Kui vanasti jäi alles paber, mis omas ehk emotsionaalset/numismaatilist väärtust, siis mis saab aktsiatest tänapäeval – nullid ja ühed digitaalsest andmebaasist lihtsalt kaovad, nagu neid ei oleks olemas olnudki?" küsis Tanel.

Ilma riskita börsil ei saa

Ettevõtte pankrot on paraku risk, mis iga investori jaoks realiseeruda võib. See on ka üks põhjustest, miks ma ise tagasihoidlikult raha paigutan – pigem uurin põhjalikumalt ettevõtte hingeelu, teen korraliku kodutöö ega torma liiga kiiresti liiga ilusana näivaid võimalusi ära kasutama. Tunnistan ausalt, et see teatud laiskus ongi mind seni kõige hullemast päästnud. Ja samal ajal ka paremast.

Olen leppinud sellega, et iga-aastaseid hiigelvõite nagu Lerøy näen harva, kuid see-eest pole ma ka pidanud nägema oma staaraktsia pankrotti. Taneli eeldus polnud iseenesest vale, tõepoolest oleks võinud Molycorpi puhul ka teisiti minna. Kuigi tagantjärele tarkusena oli näha, et Molycorpil olid kaelas nii suured võlad, et pankrot osutus kõige valutumaks lahenduseks.

Iseenesest ei juhtu pankrotistunud ettevõtte aktsiatega muud kui see, et need on hetkega väärtusetud. "Investori kontole jäävad nad alles seniks, kuni väärtpaberid registrist kustutatakse. Mõnikord ei kustutatagi ja siis jäävadki väärtusetud aktsiad investori kontole nii-öelda seisma," selgitas Nasdaq Balti börside turujärelevalve juht Kristo Sepp. Taneli jaoks lõppes lugu sellega, et pank palus kirjutada aktsiatest loobumise avalduse, millega lõpetatakse aktsiate kuvamine pangakontol, milleks Tanel ka nõusoleku andis.

Õigeaegne väljumine on pool võitu

Sepa sõnul aitabki pankrotiriski vastu ettevõtte käekäiguga kursis olemine ja õigeaegne väljumine. "Üleöö ei ole ajaloos just väga palju ettevõtteid pankrotti läinud. Mingid ilmingud on üldiselt varem avaldunud ja investoril on olnud piisavalt aega oma väärtpaberid spekulantidele müüa," soovitas Sepp. Õige väljumise tähtsust rõhutas ka Äripäevale intervjuu andnud Austria investor Gerald Hörhan: liiga pikka jokutamist ja "ekspertidele" lootmist peab ta kõige suuremaks investeerimisveaks, mida ta on ka ise kunagi teinud.

Ühte õiget lahendust ega aktsiat pole aga minu meelest olemas. Kuigi mu enda portfellis on päris mitme firma aktsiad, näitasid viimased nädalad, et olen liiga palju Lerøyle panustanud – ja lõhesektori langus karistas mind 10 000 euro suuruse miinusega. Tuleb nõustuda Kristo Sepaga, kes ütleb, et hajutamine on börsil ja üldse investeerimismaailmas üks väheseid tasuta lõunaid.

"Ühte õiget lahendust ega aktsiat pole minu meelest olemas.

investor Toomas

TAUST

Silmeti saatus

2011. aastal ostis USA kontsern Molycorp Inc 89 miljoni dollari eest Tiit Vähiga seotud Silmeti, mis tootis Sillamäel haruldasi metalle.
2014. aastal tekkisid Molycorpil raskused, mille üheks põhjuseks olid maailmaturu hinnad. Kontsernil oli võlgu ligi 1,7 miljardit dollarit ning 2015. aastal kuulutati välja pankrot.
2015. aastal omandas pankrotis ettevõtte tema suurim võlausaldaja, USA investeerimiskontsern Oaktree Capital Management. Molycorp sai uue nime – Neo Performance Materials.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

+0,02%

väärtus 275 515,17 eurot
53% aktsiad / **40%** raha / **7%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Tallink	**1,29**
Statoil	0,54
Baltic Horizon Fund	0,4
Lerøy Seafood	0,2
Olympic EG	0
Apple	-0,05
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,06
Microsoft	-0,26
Ryanair	-0,4
Apranga	**-1,84**

Viimased tehingud

Müüs: 9. jaanuaril 250 iShares Stoxx Europe 600 aktsiat hinnaga 36,36 eurot aktsia. Tehingusumma oli 9090 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.
Müüs: 9. jaanuaril 442 Ryanairi aktsiat hinnaga 14,68 eurot aktsia. Tehingusumma oli 6488,56 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

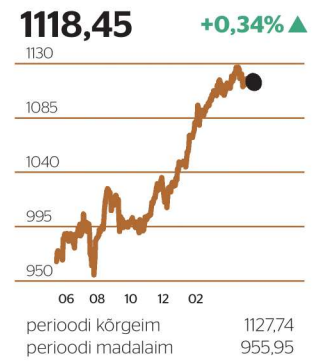

perioodi kõrgeim	1127,74
perioodi madalaim	955,95

KANEP

Kanadas loodi maailma esimene kanepifond

Kuigi meditsiiniline marihuaana on Kanadas seaduslik juba 2001. aastast, jõudis esimene kanepifond Toronto börsile alles nüüd. Horizons Medical Marijuana Life Sciencesi nimelisse fondi kuulub 14 aktsiat, mis tähendab, et kõik fondi investeerijad saavad riske maandada. Fond kasutab võrdlusalusena North American Medical Marijuana indeksit, vahendas CNBC.
Kanepibisnis on maailma mastaabis väga kiiresti kasvav. Põhja-Ameerikas oli meditsiinilise marihuaana kogukäive möödunud aastal 6,7 miljardit dollarit, mis on 30% võrra rohkem kui aasta varem.
Meditsiiniline marihuaana on Kanadas seaduslik 2001. aastast. Arvatakse, et kanep tehakse riigis täiesti legaalseks mõne aja pärast, kuna paljud poliitikud on selle poolt. See lubab eeldada, et huvi fondi vastu suureneb veelgi.

PANE TÄHELE

OPEC tõstis globaalse naftanõudluse prognoosi. Senist prognoosi korrigeeriti ülespoole 10 000 barreli võrra.

Siemens ja Bombardier võivad rongiäri ühendada. Sünniks 16miljardilise käibega ettevõte.

India Apple'it ei rõõmusta. Kuigi kohalikud vahetavad nutitelefone üha sagedamini, on uute iPhone'ide hinnaklass nende jaoks veel liiga kõrge.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 12.04

USD

Nafta IPE, bbl	56,37
Nafta NYMEX, bbl	53,56
Mootoribensiin, t	572,75
Diislikütus, t	502,50
Kerge kütteõli, t	491,25
Masuut (1% väävel), t	331,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,15

Põllumajandus 12.04

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	141,80
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	486,10
Kakao NYBOT, USD/t	1940,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	148,30
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	398

Värvilised metallid 11.04

USD/t

Alumiinium LME	1919
Vask LME	5772
Plii LME	2269
Nikkel LME	10115
Tina LME	20005
Tsink LME	2597

Väärismetallid 12.04

USD/unts; unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1274,74
Plaatina NYMEX	965,30
Pallaadium NYMEX	793,53
Hõbe COMEX	18,34

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,414	Singapuri dollar	SGD	1,490
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,853
Hiina jüaan	CNY	7,326	Šveitsi frank	CHF	1,070
Hongkongi dollar	HKD	8,250	Taani kroon	DKK	7,437
India ruupia	INR	68,455	Tai baat	THB	36,726
Jaapani jeen	JPY	117,360	Tšehhi kroon	CZK	26,658
Kanada dollar	CAD	1,414	Türgi liir	TRY	3,939
Korea won	KRW	1214,500	Ungari forint	HUF	311,400
Norra kroon	NOK	9,125	USA dollar	USD	1,062
Poola zlott	PLN	4,241			
Rumeenia leu	RON	4,510			

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,5915

EUR/RUB ▲
60,4528

BÖRS

Tallinn 12.04

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,370	-0,72	7 881	16,1	4,9%	0,79	0,7%
Baltika	0,300	-6,83	19 541	64,1	4,1%	2,64	0,0%
Ekspress Grupp	1,340	0,00	1 846	9,1	9,1%	0,83	3,0%
Harju Elekter	3,960	0,25	14 777	21,1	5,7%	1,19	3,8%
LHV Group	9,390	0,00	19 428	12,5	20,8%	2,59	0,0%
Merko Ehitus	9,250	0,33	34 534	26,8	5,0%	1,34	6,9%
Nordecon	1,330	0,00	1 463	14,1	8,9%	1,26	2,3%
Olympic EG	1,770	0,00	487 822	9,3	26,6%	2,47	8,5%
PRFoods	0,392	0,00	395	34,6	1,9%	0,67	0,0%
Pro Kapital Grupp	1,900	0,00	1 900	-	-2,7%	1,24	0,0%
Silvano FG	2,870	0,00	16 273	11,1	24,2%	2,69	3,5%
Skano Group	0,620	3,33	620	132,4	-23,0%	0,62	0,0%
Tallink Grupp	0,942	1,29	398 086	14,4	5,4%	0,78	8,5%
Tallinna Vesi	13,900	0,00	36 774	15,1	19,4%	2,94	6,5%
Tln Kaubamaja	8,960	0,00	81 042	14,2	15,4%	2,19	4,5%
Trigon PD	0,600	5,08	300	128,2	-2,1%	1,12	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,294	0,40	3 971	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 12.04

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	5,21	-0,95	13,7	0,4	-
Latvijas Gaze	8,40	0,00	10,3	0,6	-
Olainfarm	9,75	0,21	13,7	1,5	-

Helsingi 12.04

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	-	-	-		
Citycon	2,25	-0,27	12,5	0,9	9,0
Elisa Comm.	31,67	1,21	19,7	5,2	4,7
Finnair	4,70	0,64	-	0,7	-
Fortum	-	-	-		
HKScan	3,45	1,17	-	0,5	4,6
Kesko	-	-	-		
Neste Oil	37,15	1,17	-	2,5	3,5
Nokia	4,98	1,05	-	1,4	-
Olvi	27,99	-0,46	17,8	2,9	2,5
PKC Group	23,58	-0,08	36,32	3,6	-
Stockmann	7,93	0,38	-	0,5	-
Stora Enso	11,29	0,27	-	1,5	-
UPM Kymmene	-	-	-		

Vilnius 12.04

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,67	-1,84	-	2,8	4,5
City Service	-	-	-	-	
Invalda	4,170	0,00	-	1,0	-
Linas Agro	0,651	0,31	15,9	0,6	-
Panevezio Statybos	0,965	-0,52	-	1,5	-
Siauliu Bankas	0,460	3,18	2,1	1,2	-
Snaige	0,273	0,00	-	0,5	-

Skano Group ▲
+3,33%

Apranga ▼
-1,84%

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised: **www.aripaev.ee/bors**
Turuülevaade: **investor.aripaev.ee**

reklaamitoimetaja Marina Altmaa
tel 667 0161
marina.altmaa@aripaev.ee

AGM SISUSTUS

Uuendatud MEISTRITEOS

täiustatud Aeron toolid saabuvad aprillis

HermanMiller

Meie tooteid saab proovida Pärnu mnt 160E Tallinn või vaadata www.agm.ee
Lisainfot tel 6142130 või agm@agm.ee

Äripäev Neljapäev, 13. aprill 2017
nr 72 (5670) 3 eurot

ISSN 1406-2585

ANDRY'S ANTIQUES

TEGUTSEME JUBA AASTAST 1989
SINCE 1989

& COLLECTIBLES
ANTIIK JA KOGUMINE

VIRU tn 9 TALLINN

Tsaariaegne nimeline tindipott

Inkwell Imperial Russia

Чернильница Императорская Россия

Meil on müügis 10 rublaseid kuldmünte 1899. aastast

Kuni münte jätkub või kuni 30.04.17 Müntide pilt on iformatiivne

385.-- eurot /tk

Meil on ilus valik vanaaegseid esemeid ja kogumisobjekte.

Welcome
Tervetuloa
Bienvenido
Willkommen
Добро пожаловать

We have a variety of nice old and collection items.

ANDRY'S ANTIQUES
& COLLECTIBLES
ANTIIK JA KOGUMINE
VIRU tn 9 TALLINN
+(372) 63 142 63
noeps@online.ee
NÖPS TÜH